NICC Magazine 1 /2017

Interactief Poppentheater Zwaan Zinnig. **Artikel op pag. 24**

In dit nummer

Hoe gekleurd zijn jullie archieven?.....2

We wisten het al veel eerder.....4

Weihsien, verborgen Jappenkamp in China.....8

Onderzoek naar de koloniale oorlog.....11

Adieu Indië.....13

Themazondagen Landgoed Bronbeek.....14

Het Chinese jaar van de haan.....15

De weeskinderen van de VOC.....16

Verhalentafel: grote gezinnen.....19

De muren hebben oren.....20

Bamboe horloges.....21

Poppentheater Zwaan Zinnig.....24

Column.....27

Oproep.....32

Gratis maandelijks e-magazine voor de Indische gemeenschap

jaargang 9, januari 2017 | oplage: 9400

Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Van de redactie

NICC Enquête

De beloofde NICC Enquête is enkele maanden geleden naar de abonnees gestuurd en we hebben al heel wat resultaten binnen. We hopen zoveel mogelijk reacties om een zo goed mogelijk beeld te krijgen hoe u over NICC Magazine en over een toekomstig Indisch Centrum denkt. Maar intussen zijn er weer nieuwe abonnees.

Nieuwe abonnees welkom

U ontvangt hierbij uw eerste editie van NICC Magazine. Leest u hem eens door en vertel ons wat u ervan vindt. En als u onze website www.indisch-centrum-denhaag.nl heeft bezocht, wilt u ons ook daarover uw mening laten weten? **Wilt u onze enquête invullen?**

De LINK naar de Enquête:

http://www.survio.com/survey/d/V2Q6P7Y9H2O8F2Q6L

Ook willen wij wijzen op de mogelijkheid om ***NICC Magazine als advertentie medium*** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om ***uw bedrijf of product onder de aandacht*** van nu bijna 9500 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is ***uw betrokkenheid*** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u om een vrijwillige ***DONATIE***. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 216 836, t.n.v. ***N.I.C.C.*** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Hoe gekleurd zijn jullie archieven?

Door: Ady Setyawan

Het is goed als Nederland en Indonesië samen onderzoek gaan doen naar de periode 1945-1949, stelt Ady Setyawan. Maar als Nederland en Indonesië op gelijke voet verder met elkaar willen, moeten ze over en weer veel generalisaties en voorbarige aannames vermijden: die blokkeren een dialoog. Ady Setyawan (1982) is een Indonesische ingenieur en amateur historicus uit Surabaya. Ady Setyawan richtte in 2010 de vereniging Roode Brug Soerabaja op, met als doel de geschiedenis op een aantrekkelijke manier toegankelijk te maken voor een jongere generatie. Regelmatig worden re-enactments gehouden waarbij de strijd tegen de Britten en de Nederlanders worden nagespeeld. Daarnaast worden er allerlei lezingen en exposities georganiseerd.

Als de kleinzoon van een Indonesische vrijheidsstrijder zou ik graag willen reageren op het Nederlandse debat over oorlogsmisdaden, dat ik op een afstand volg. Mijn reactie is misschien relevant nu jullie regering besloten heeft om een onderzoek in te stellen. Wellicht is het waardevol dat ik mijn inzichten deel vóórdat er een onderzoeksvraag bekend is en een team is samengesteld.

Ik heb begrepen dat Nederland en Indonesië samen onderzoek gaan doen. Dat is op zich interessant. Er zijn namelijk nogal wat verschillen te overbruggen. Over die verschillen wil ik het hebben. Ik merk dat er in Nederland bepaalde ideeën leven over hoe wij Indonesiërs zouden denken.

Verschillende artikelen in de Nederlandse media veronderstellen dat wij Indonesiërs op voorhand geen zin zouden hebben om ons aandeel in het geweld kritisch tegen het licht te houden. We zouden te gehecht zijn aan onze 'heldenverering', we zouden doelbewust in een zogenaamde 'stichtingsmythe' geloven. Een mythe omdat het in werkelijkheid niet zomaar een koloniale oorlog maar eerder een burgeroorlog zou zijn geweest, waarbij onze strijdgroepen vooral elkaar te lijf gingen. We zouden dit niet willen erkennen omdat anders de legitimiteit van onze staat op losse schroeven zou komen te staan. Een mythe dus, alsof de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd een sprookje betreft. Ik betoog dat dit vooral een Nederlandse gedachtegang is.

Verdeel en heers

Het klopt dat niet alle delen van de Indonesische archipel door Java bestuurd wilden worden, ook was er onderlinge rivaliteit, maar wat ik mis in deze stelling is de invloed van de Nederlandse

'verdeel-en-heerspolitiek'. Had de chaotische situatie die na 1945 ontstond niet een-op-een te maken met de Nederlandse koloniale overheersing? Immers, in de koloniale periode daarvoor werd elke poging om onszelf politiek te organiseren hardhandig de kop ingedrukt.

Tijdens de dekolonisatieoorlog voerde de Nederlandse overheid vervolgens een nogal actieve federalisatiepolitiek. Regio's buiten het hoofdeiland Java werd onafhankelijkheid beloofd in de hoop dat de nieuwe republiek op die manier uiteen zou vallen. Wat mij verbaast, is dat de daaruit voortvloeiende propaganda blijkbaar nog steeds invloed heeft op hoe hedendaagse Nederlanders denken als ze het woord 'stichtingsmythe' in de mond nemen. In werkelijkheid denk ik dat het hebben van een gezamenlijke vijand, zijnde de Nederlanders, wel degelijk een eenheidsgevoel creëerde. Ook al bleef daar misschien weinig van over toen de Nederlanders uiteindelijk verdreven waren.

Treed elkaar openlijk en niet op een belerende manier tegemoet

Hoewel de focus van herdenkingen inderdaad op onze nationale helden ligt, is het in Indonesië zeker niet onbekend dat er ook onderling gevochten werd. Het is overduidelijk dat er strijdgroepen actief waren die de republiek niet erkenden. Zoals de Darul Islam, die een moslimstaat wilde stichten, en degenen die een communistenstaat voor ogen hadden. Daar zijn heel veel boeken en musea over.

Door Indonesiërs op voorhand als onwillig te schetsen, wordt ons eigenlijk de mogelijkheid ontnomen om te reageren. Elk tegenargument is dan meteen een bevestiging van de aanname dat wij niet in de spiegel willen kijken. Terwijl het niet zozeer met onwil als wel met perspectief te maken heeft. Juist die vooroordelen stuiten mij als Indonesiër tegen de borst en nodigen niet uit om nog in gesprek te gaan. Daarom, als Nederlanders werkelijk samen met Indonesiërs de trauma's uit het verleden willen bestuderen, is het essentieel om elkaars perspectieven openlijk (en niet op een belerende manier) tegemoet te treden.
Belangrijker dan het verzamelen van historisch feitenmateriaal zijn de perspectieven die onze denkkaders vormen.

Jonge Indonesiërs herdenken ook de Bersiap-doden op het ereveld Kembang Kuning in Surabaya. (foto: Indra Eka Saputra)

Bombardement op Surabaya

De gemiddelde Indonesiër is inderdaad niet bekend met de Bersiap, net zomin als alle Nederlanders zullen weten waar deze term voor staat. Belangrijk is om verschil te maken tussen de algemene kennis en wat geschiedenisexperts weten. Toen ik in 2013 in Nederland was, merkte ik bijvoorbeeld dat veel mensen geen idee hebben over wat hun voorouders mijn landgenoten hebben aangedaan. Ik heb de indruk dat een boek als Soldaat in Indonesië van Gert Oostindie dan misschien wel onder experts bekend is, maar ik vraag me af of de conclusies werkelijk zo breed gedragen worden in Nederland. Hetzelfde geldt voor het onderzoek van Rémy Limpach.

Als het om de Bersiap gaat, is het hier in Indonesië niet veel anders. Indonesische historici zijn meestal wel bekend met de term en hebben er soms ook discussies over. Uiteraard is het Bersiap-geweld voor ons geen hoofdthema, maar dat is niet omdat we zo naïef zijn en alleen maar onze helden willen vereren; dat heeft veel meer te maken met de menselijke eigenschap om je eigen lijden voorop te stellen.

Wat betreft 1945 is voor ons het Britse bombardement op mijn geboortestad Surabaya verreweg het belangrijkst in de herinnering. Meer dan tienduizend mensen vonden de dood. Ik begrijp volkomen dat jullie daar in Nederland nauwelijks weet van hebben en dat jullie meer begaan zijn met jullie eigen doden. Toch meen ik dat mijn landgenoten (als ze tenminste enige interesse in geschiedenis hebben) heus wel kunnen bedenken dat de revolutie een bloedige strijd was. Ook voor mij is het logisch dat tijdens onze onafhankelijkheidsstrijd niet alleen Indonesische slachtoffers zijn gevallen.

Ik begrijp volkomen dat jullie daar nauwelijks weet van hebben en dat jullie meer begaan zijn met jullie eigen doden

Wat ik problematisch vind aan het Nederlandse debat, is dat er soms gesuggereerd wordt dat wij meer onwetend en naïef zouden zijn dan de Nederlanders als het gaat om geschiedschrijving. Alsof het tijd

is dat wij Indonesiërs nu ook het goede voorbeeld van de Nederlanders volgen en eens kritisch naar onszelf moeten gaan kijken. Alsof wij wat dit betreft van Nederland kunnen leren. Maar is dat werkelijk zo? Ik vermoed dat weinig Nederlanders zullen weten dat de Indonesische oorlogsmisdadiger Sabarudin, die tijdens de Bersiap veel Indo-Europeanen had vermoord, later de doodstraf kreeg en door het Indonesische leger is terechtgesteld. Is er ook maar ooit één Nederlandse soldaat veroordeeld voor oorlogsmisdaden op de vele onschuldige Indonesiërs?

Laatst las ik dat ons eenzijdige beeld van Nederlanders gebaseerd zou zijn op populaire films, maar waar is het Nederlandse beeld van Indonesische 'Permuda's' eigenlijk op gebaseerd? Wat weten jullie van wat wij in al die jaren geschreven hebben over ons verleden? Hoe gekleurd zijn jullie archieven? Ik denk dat als Nederland en Indonesië op gelijke voet met elkaar verder willen, het niet wenselijk is als jullie als voormalige kolonisators ons de les komen lezen over wat er aan Indonesische zijde moet gebeuren. Passender zou zijn om te vragen naar wat wij op onze beurt belangrijk vinden om uit te zoeken.

Geen onwil

Ik wil afsluiten met een bijzondere anekdote om aan te tonen dat er geen sprake is van opzettelijke onwil als het gaat om erkenning van antikoloniaal geweld. Een van mijn vrienden, de Nederlandse Indo Max van der Werff, vertelde mij eens het aangrijpende verhaal van zijn oom die tijdens de Bersiap vermoord was. Samen besloten we in oktober 2013 om een herdenking te organiseren op het Nederlandse ereveld Kembang Kuning in Surabaya. Met een groep jonge mensen van de Roode Brug-vereniging legden we bloemen op alle graven.

Als we echt willen samenwerken, zullen we rekening moeten houden met de vooroordelen en perspectieven van de ander

En wat gebeurde er? Veel Indonesische media waren bereid om verslag te doen van de herdenking. Op kleine schaal laat dit zien hoe mooi het kan zijn als perspectieven worden uitgewisseld. Toch denk ik dat als Max mij op belerende toon zou hebben gezegd dat onze 'zogenaamde helden' zijn oom hadden vermoord, wij geen herdenking zouden hebben georganiseerd.

Als we echt willen samenwerken, zullen we rekening moeten houden met de vooroordelen en perspectieven van de ander. Generalisaties en voorbarige aannames blokkeren een dialoog. Voor ons staat de onafhankelijkheidsoorlog niet op zichzelf en is de Bersiap niet zomaar een losstaande gebeurtenis. Maar niet alleen Indonesiërs, ook Nederlanders zullen zich moeten afvragen of het beeld van de ander niet sterk gekleurd is door gebeurtenissen uit het verleden.

De Volkskrant.

We wisten het al veel eerder

Door: Joop de Jong

Studies van Gert Oostindie en Rémy Limpach eigenlijk niets nieuws

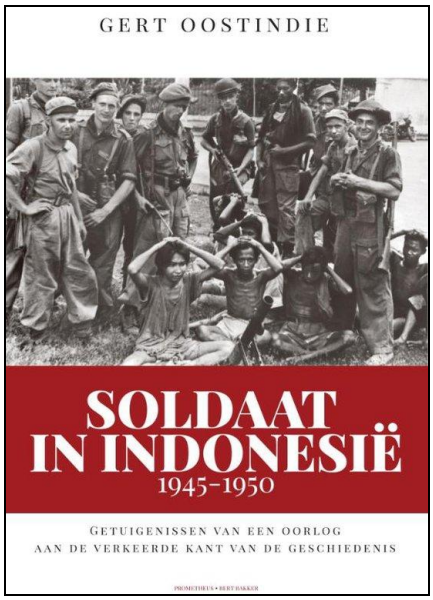
Kort geleden verschenen twee baanbrekende studies naar het door Nederlanders gepleegde geweld in de periode 1945-1949 in Nederlands-Indië: `Soldaat in Indonesië, 1945-1950´ *van Gert Oostindie, en* `De brandende kampongs van generaal Spoor´ *van Remy Limpach. Joop de Jong vraagt zich af wat nu eigenlijk nieuw is aan de conclusies van deze studies.*

Heeft Nederland de dekolonisatie van Indonesië ooit verwerkt? Al sinds de *Excessennota* in 1969 woeden er met de regelmaat van de klok in de media en de publieke opinie debatten, niet over de dekolonisatie als zodanig, maar over de oorlogsmisdrijven die Nederlandse militairen tussen 1945 en 1950 bedreven. Deze zich zelf repeterende discussies leverden zelden iets nieuws op. Wel was er de laatste jaren een breed appèl tot nieuw onderzoek. De respons in de media op Soldaat in Indonesië van Gert Oostindie en *De brandende kampongs van generaal Spoor* van Remy Limpach was dan ook overweldigend. Alle aandacht concentreerde zich op het 'harde oordeel' van beide auteurs dat het Nederlandse leger 'structureel geweld' had toegepast. Maar wat voegen beide auteurs toe aan onze kennis? Er is immers in volstrekt contrast tot wat sommige critici beweren, in de loop der jaren over het onderwerp heel wat afgeschreven.

Historische *flash back*

Het startpunt van alle discussies vormt uiteraard de regeringsnota uit 1969. De Excessennota meldde enerzijds dat het gros van de

troepen zich correct had gedragen en dat er geen sprake was van systematisch excessief geweld, maar maakte anderzijds een duidelijke uitzondering voor het optreden van de inlichtingendiensten en van de speciale eenheden, met name in Zuid-Celebes. De stelling dat het extreem geweld een beperkt karakter had gedragen, zou decennia later grote verontwaardiging wekken, maar werd in feite al in 1970 krachtig ondergraven.

Van Doorn en Hendrix, zelf veteranen, publiceerden toen een briljante studie waarin zij concludeerden dat excessen op ruime schaal waren voorgekomen. Hun baanbrekende studie werd gevolgd door uitvoerige case studies over Zuid-Celebes (W. IJzereef), over Rawa Gedeh (Scholtens), over het optreden van het Korps Speciale Troepen (J.A. de Moor), over de verwerking door de veteranen (Scagliola), over het Indonesisch geweld (H. Th. Bussemaker) en het Brits geweld (R. Macmillan). Deze onderzoeksresultaten vonden hun weg in enkele breed opgezette dekolonisatiestudies, zoals die van L. de Jong, H.W. van den Doel, J.J.P. de Jong en De Moor. Het debat werd daarmee een zaak van historici, niet van regering en parlement en zo hoort dat ook, verklaarde premier Lubbers tijdens een van de vele verhitte excessendiscussies.

De studies

De media bleken echter over een nogal zwak geheugen te beschikken. Toen na 2008 het excessendebat als gevolg van geruchtmakende processen en foto's weer oplaaide, was er geen enkele referentie aan al het historisch spitwerk. Wel liep men te hoop tegen de lang en breed achterhaalde Excessennota, die als een van boven opgelegde staatscanon werd gezien. De nota, zo luidde de kritiek, zette de excessen als incidenteel neer. Zij moest worden overgedaan. Oostindie en Limpach, met op de achtergrond de hen steunende instituten, springen hierop alert in door het massageweld uitgebreid in kaart te brengen; zij het op verschillende wijze.

Oostindie stortte zich allereerst op de uitgebreide veteranenliteratuur. Hij en zijn team raadpleegden daartoe zo'n 650 egodocumenten. Het resulteerde in een rijke bloemlezing, die gecentreerd is rond thema's die het handelen, denken en voelen van de militairen in de periode 1945-1950 weergeven, waaronder de geweldsexcessen. Parallel daaraan werd een database aangelegd met alle relevante informatie over dit extreme geweld. Het is een originele, volstrekt nieuwe bijdrage aan onze kennis.

Limpachs bijdrage ziet er heel anders uit. Zijn grote verdienste is dat hij al het gefragmenteerde, reeds gepubliceerd materiaal samenvat en van een nieuwe analyse voorziet. Het leidt tot een gedetailleerde inventarisatie van de eerste golf van geweld (eind 1945 tot eind 1946) en mondt uit in een door archiefonderzoek nader aangevulde schets van een aantal reeds in de *Excessennota* vermelde cases zoals de Zuid-Celebes-affaire en Rawa Gedeh.

Een apart chapiter vormt de uiterst gewelddadige Indonesische Revolutie, de 'Bersiap periode', met tienduizenden Nederlandse slachtoffers, een onderwerp waarover in het debat tot dusverre een volstrekt stilzwijgen heerste. Limpach durft – en dat is te prijzen – het taboe te doorbreken. Het is niet de enige verrassing. Ook het massale geweld van Britse zijde wordt fundamenteel en op heldere wijze aan de orde gesteld.

Maar dan beginnen de problemen. Over de volgende, o zo cruciale periode tot eind 1949 is stukken minder gepubliceerd. Ook de archieven blijken, zoals sommigen al voorspelden, betrekkelijk weinig materiaal op te leveren. Dat heeft zijn gevolgen. Limpach probeert het weliswaar op te lossen door de verschillende vormen van geweld te rubriceren en vervolgens via enkele voorbeelden (door veteranen aangedragen cases) te adstrueren. Maar van een werkelijke inventarisatie en analyse is geen sprake; het biedt

hoogstens een route voor toekomstig onderzoek. Waarom putte hij niet uit de door Oostindie gebruikte veteranenliteratuur? Het is doodzonde; het maakt dit part van zijn studie hybride en stelt zijn conclusies op losse schroeven.

De auteur maakt het enigszins goed via een uitstekende schets van de werking van het juridisch apparaat, waarbij hij rijkelijk put uit de in de nota van 1969 vermelde 141 gevallen van extreem geweld en met name uit het tot dusverre onderbenutte archief Van Rij-Stam. Het leeuwendeel van de gewelddaden werd overigens 'getutupt', met een mantel van geheimhouding bedekt.

Nederlandse soldaten op Java

Limpach constateert bij alle strijdende partijen een algehele dispositie tot buitensporig geweld. Maar vervolgens slaat hij de plank mis wanneer hij de verantwoordelijkheid voor het gehanteerde buitensporig geweld in kaart probeert te brengen. Van Doorn en Hendrix hebben het nog over enerzijds hogere commandanten die wegkeken en tolereerden, anderzijds over eenheden die zeer zelfstandig opereerden en alles onder de pet hielden. De Moor rept over Spoor die zijn *hearts and minds*-beleid zag stuklopen en zijn troepen voortdurend kapittelde, en laat tevens zien hoe men herhaaldelijk een strafrechtelijk onderzoek instelde om daarna toch niet tot vervolging over te gaan. Kortom, nogal tegenstrijdige tendensen.

Limpach gaat echter een stap verder. De hogere autoriteiten in Batavia, klinkt het, wisten wel degelijk van het massageweld op laag niveau, maar gedoogden het en gaven daarmee toestemming, zo niet lokten ze het uit. Het is een stelling die in enkele gevallen, zoals Zuid-Celebes, opgaat, maar die hij – ook Oostindie bekritiseert hem daarom – bij een elementair gebrek aan (bovendien vaak tegenstrijdige) cases niet kan waarmaken.

Achtergronden

Limpachs boek is vooral een optelsom van gepleegde wandaden. Over wat er precies in de directe militaire omgeving aan de hand was (zo blijven de *"faits et gestes"* van de tegenstander doorgaans onzichtbaar) krijgen we weinig te horen. Pas aan het slot van Limpachs inventarisatie komt de vraag aan de orde waar de lezer al die tijd reikhalzend naar heeft uitgekeken: onder welke omstandigheden kwamen die extreme gewelddaden precies tot stand?

Bij zulk onvolledig materiaal is het lastig conclusies te trekken, maar moed kan Limpach niet worden ontzegd. Hij constateert bij alle strijdende partijen een algehele dispositie tot buitensporig geweld. De oorzaken waren aan Nederlandse kant vooral te vinden in uiterst zelfstandig optreden van de militaire eenheden, vage orders, doelstellingen en strategie die voortdurend botsten met een geringe troepensterkte, een demoniserend vijandbeeld en een vooral in 1949 zeer laag moreel.

Gert Oostindie vindt dat er van systematisch, van bovenaf verordonneerd geweld geen sprake was. Het komt in de kern neer op het conceptuele kader dat Van Doorn en Hendrix al in 1970 ontwikkelden, waaraan hij in hun algemeenheid nogal aanvechtbare waarnemingen als slechte commandanten, een gebrekkige discipline en opleiding toevoegt. Opvallend is wel dat hij niet het thema incorporeert dat bij Van Doorn en Hendrix een centrale plaats inneemt: dat van guerrilla en contraguerrilla. En dat is bijzonder vreemd. De revolutie in Indonesië vormde immers het centrale probleem waarom alles draaide. Het gekke is dat Limpach in sommige passages de interactie met de revolutionaire tegenstander als bepalend ziet en dan er een zeker begrip voor op kan brengen om vervolgens weer elders blind te varen op een sterke dispositie tot extreem geweld, voortspruitend uit de betrokken legers zelf.

Nederlandse soldaten in Indië

Structureel geweld

De conclusie van Van Doorn en Hendrix dat het extreem geweld op ruime schaal plaatsvond, wordt – dat is duidelijk – door beide auteurs volstrekt onderschreven. Op twee punten verschillen zij echter van mening. Terwijl Oostindie vindt dat er van systematisch geweld, van bovenaf verordonneerd geen sprake was, maakten bepaalde eenheden zich daaraan volgens Limpach wel degelijk schuldig. Beide auteurs zijn het er echter weer roerend over eens dat het leger zich als totaliteit aan structureel extreem geweld bezondigde; zij het dat slechts een minderheid zich misdroeg.

Dit klinkt rijkelijk schizofreen. Maar bij Oostindie is de verklaring vrij simpel. Hij wil alleen maar zeggen dat dat geweld niet incidenteel, maar frequent en massaal was. Dat hij slechts 710 cases kon turven, vindt hij verrassend weinig. Het moeten er, zegt hij verontwaardigd, veel meer zijn geweest: 1000'en zo niet 10.000'en cases. Er was sprake van onderrapportage!
Bij Limpach heeft 'structureel' echter een diepere betekenis. 'Structureel' betekent, legt hij uit, dat een verschijnsel zich steeds weer voordoet en niet toevallig is, maar een diepere oorzaak heeft.

Die diepere oorzaken schetste ik hierboven al. Het lost één vraag niet op. Waarom ging, als die diepere oorzaken voor het gehele leger golden, alleen een minderheid ernstig in de fout? 'Structureel' is even suggestief als nietszeggend. Van Doorn en Hendrix gebruikten die term niet. Zij spraken over een 'geweldsfuik' en trachtten vooral de 'context' te schetsen waaronder massageweld bij bepaalde eenheden, in bepaalde periodes en onder bepaalde 'condities' mogelijk werd. Een verstandige benadering, omdat die omstandigheden per fase van het militair conflict en per locatie nogal uiteenliepen.

Slot

Limpach fulmineert tot slot over het volstrekt kansloze beleid van generaal Spoor waaraan Nederlandse militairen werden opgeofferd. Met deze stelling verlaat hij het excessendebat en raakt hij aan het gevoerde dekolonisatiebeleid. Over de grote lijnen van het politieke en militaire dekolonisatiebeleid is de laatste decennia een stroom van onderzoek gepubliceerd dat in het boek zelf grotendeels wordt genegeerd. De lezer krijgt nergens te horen wat er precies aan de hand was, op enkele glossen na. Zowel de bredere militaire als de politiek-diplomatieke context blijft onhelder.

De bekende, maar inmiddels in de historiografie zwaar aangevochten zwart-wit-patronen van een Nederland, uit op het koloniaal gezagsherstel, verschijnen weer. Vrijwel niets over de pogingen om tot een diplomatieke oplossing te komen en de cruciale rol die het leger daarbij speelde. Zonder militaire factor zouden akkoorden zoals Linggadjati en de RTC onmogelijk zijn geweest. De TNI was in vrijwel de gehele periode 1945-1950 rabiaat tegen een diplomatieke oplossing en wilde maar één ding: de Nederlanders gewapenderhand uit Indonesië verdrijven. De RTC werd pas mogelijk nadat het leger in 1949 een patstelling met de TNI had bevochten en de TNI concludeerde dat alleen een diplomatieke oplossing soelaas bracht.

Uit beide studies wordt één ding duidelijk. We hebben te maken met onvoltooid onderzoek. Limpach en Oostindie hebben weliswaar hun gebreken, maar bieden een constructieve *stepping stone* voor verdere research. De regering sprak op 2 december jl. haar bereidheid uit om dit financieel te ondersteunen. Dat onderzoek zou echter dan wel, zoals Oostindie voorstelt, in de richting moeten koersen van *insurgency & counterinsurgency*; net als bij andere internationale dekolonisatiestudies.

Het Nederlands en Indonesisch militair beleid, de uitwerking in het veld en de interactie tussen beide dienen het uitgangspunt te zijn en niet een uitsluitende fixatie op oorlogsmisdrijven (de weg die Limpach wil blijven bewandelen). Deze sluit, dat is wel duidelijk, een bredere blik op en analyse van het gevoerde beleid uit.

De Indonesische kant van de medaille, te starten met de Indonesische Revolutie (de Bersiap-periode), zal bij dergelijk onderzoek speciale aandacht moeten krijgen. Het excuus van geen toegang tot de Indonesische archieven geldt niet. Historici als Cribb en Frederick hebben al laten zien dat de Nederlandse archieven het nodige materiaal bevatten.

Joop de Jong *is historicus. Hij schreef twee uitvoerige boeken over de dekolonisatie die hij recentelijk samenvatte in 'De terugtocht. Nederland en de dekolonisatie van Indonesië' (Amsterdam, 2015).*

Dit artikel verscheen eerder in het *"Internationale Spectator: Clingendael Magazine voor Internationale Betrekkingen"*.
(Java Post)

LIKE onze nieuwe facebookpagina
https://www.facebook.com/IndischCentrumNICC/

Weihsien, een verborgen 'Jappenkamp' in Noord-China

Door: Mieke Melief

Hongkong, Shanghai en Tianjin waren drie grote moderne havensteden in China, tussen de twee wereldoorlogen. Hier leidden veel Amerikanen en Europeanen die werkten bij buitenlandse firma's een luxe leventje. In deze verdragshavens genoten zij sinds de opiumoorlogen van gunstige, door middel van een verdrag afgedwongen belastingtarieven en leidden zij een beschermd en luxe bestaan. Tot het bombardement op Pearl Harbor waanden zij zich onaantastbaar.

Kamp Weihsien

In de aanloop naar de bezetting door Japan verloren ze langzamerhand hun geprivilegieerde positie. Uiteindelijk werden allen geïnterneerd in zeven 'Jappenkampen' verspreid over heel China. De geallieerde burgers en missionarissen van Noord-China werden ondergebracht in het kamp Weihsien, in de provincie Shantung. Over de Chinese Jappenkampen, waar ook een aantal Nederlanders zaten, is tot nu toe weinig geschreven. Ik ontdekte talloze foto's en brieven in het familiearchief van mijn tante en schreef daarover het boek 'Hier in het Oosten alles wel'. Mieke Melief was docente Frans. Ze publiceerde in 2016 het boek Hier in het Oosten alles wel*, een Amsterdamse familie in China, over het leven van haar familie in China en over de tijd die zij doorbrachten in een Chinees Jappenkamp.*

Shanghai in de jaren '20

Shanghai in de jaren '20 van de vorige eeuw oefende een grote aantrekkingskracht uit op West-Europese (voornamelijk Britse) en Amerikaanse jongemannen, op jacht naar de *Shanghai Dream*. Er was werk genoeg bij de vele westerse handelsfirma's en qua infrastructuur kon de stad zich meten met New York. De jongemannen die tijdens hun eerste dienstcontract verplicht ongetrouwd waren, konden een comfortabel leven leiden in de *mess* (vrijgezellenhuishouding), met een kok, een *boy* en een eigen riksja met koelie. Shanghai bood voorts een swingend uitgaansleven dat dag en nacht doorging. Geld werd echter even snel uitgegeven als verdiend. Alle denkbare luxe artikelen waren verkrijgbaar. Je kon voor alles met een *chit* (een getekend briefje) betalen, dus schulden liepen op. Het wemelde er verder van de nachtclubs, waar gedanst kon worden met de elegante Chinese en Russische meisjes, maar ook van de casino's, de bordelen en de opiumkits. Iedereen zette geld in bij de paardenraces. De jongens moesten sterk in hun schoenen staan om niet te bezwijken onder

Een borel in de "mess

alle verleidingen. De bekende Engelse sporten boden een goed tegenwicht tegen de verlokkingen. De verdragshavens waren een soort mini-koloniën waar allerlei nationaliteiten hun eigen concessies hadden en vrijwel geen belasting betaalden vanwege de bij de Chinezen bedongen gunstige tarieven. Buitenlandse troepen en kanonneerboten beschermden deze enclaves, die onder het gezag van westerse consuls vielen, maar later ook eigen gemeenteraden kregen. De handel verliep via Chinese tussenpersonen, *compradores* genaamd. Deze manier van handel drijven stelde het geduld van de westerlingen op de proef en vergde veel *fingerspitzengefühl* voor de ongeschreven Chinese regels.

Scheepvaartkantoor in Shanghai

Het leven in Shanghai en andere grote verdragshavens als Hong Kong, Kanton en Tianjin was veel kosmopolitischer dan in Nederlands-Indië. Ook ging het hier met name om bedrijfspersoneel van veelal grote internationale firma's en niet om planters. Opvallend genoeg reisde bijna niemand naar het achterland. Soms maakten er enkelen een tochtje naar de bergen (in een draagstoel) of over de Yangtse. De succesvolle taipans (CEO's van grote westerse bedrijven) bewoonden grote villa's annex kantoren met daarachter een Chinese *compound* voor het huispersoneel. Ze dansten in chique hotels of gingen naar de club voor borrels of verkleedpartijen, ze speelden polo of reden paard. Er moest natuurlijk ook

gejaagd worden, dus verzonnen ze de *paper hunt*: er was geen wild rond Shanghai, daarom werd een parcours uitgezet met reepjes papier.

Japanse dreiging en rode armwikkel

In 1912 had de Chinese keizer afstand gedaan van de troon, al bleef Puyi in naam nog keizer van China. De japanners richtten in hun protectoraat in zuidelijk Mantsjoerije de nieuwe Chinese staat Mantsjoekwo op en zetten Puyi als marionet op de troon (Bertolucci verfilmde in 1987 zijn leven in The last Emperor,). De westerlingen negeerden deze ontwikkelingen. Ze waanden zich onkwetsbaar. In Tianjin in het noorden bijvoorbeeld, de tweede grote verdragshaven in China, zetten de westerse Taipans hun beschermd en welvarend leven rustig voort hoewel de Japanners vanuit Mantsjoekwo hun invloed steeds meer naar het zuiden uitbreidden. Toen zelfs de Chinees-Japanse oorlog in 1937 uitbrak en Peking en Nanking (met extreem veel geweld) bezet werden, bleef het *business as usual*. Ook de echtgenotes verhuisden nog iedere zomer voor

De rode armwikkel

twee maanden naar Peitaiho aan zee, naar luxe hotels of vakantievilla's, met kinderen, veel bagage en al hun personeel. Na de Japanse aanval op Pearl Harbor (7 december 1941) werden ze wakker geschud. De expats zaten als ratten in de val. Tussen de concessies werden versper-ringen aangebracht en controle-posten neergezet. De inwoners mochten hun concessies niet meer zonder toestemming verlaten, reizen was verboden. Burgers van de geallieerde landen moesten een rode armwikkel dragen met daarop hun nationaliteit in Chinese karakters geborduurd.
De zaken vielen stil en het spaargeld werd aangesproken. Op aanraden van de consuls kwam een repatriëringsbeweging op gang; Nederlanders konden door de Duitse bezetting niet naar het vaderland maar nog wel naar Indië, maar daar was het ook niet rustig.

Geallieerde burgers van Noord-China geïnterneerd

In maart 1943 werden toen alle dragers van de rode armband geïnterneerd. Ze moesten naar een 'Jappenkamp' voor geallieerde burgers in Weihsien, in de noord-oostelijke provincie Shantung. Een lange treinreis bracht hen naar een verwaarloosd seminarie, waar ze moesten wonen in lage rijen piepkleine kamertjes (een soort studentenkamers). Een gezin per kamer, grote gezinnen twee kamers. Ook alle zendelingen en missionarissen uit heel Noord-China werden er ondergebracht. Een maand later kwamen na een dagenlange reis stoere paters uit Mongolië het kamp binnen marcheren, gekleed in beren- en schapenvachten.
De omstandigheden waren er een stuk beter dan in de beruchte Indische Jappenkampen. Een aantal vrolijke Belgische en Nederlandse geestelijken organi-seerden meezingavonden. Ook waren er cabaretavonden, waarop de Japanners hard mee lachten, waarschijnlijk omdat ze niet alles verstonden en niet door hadden dat de satirische liedjes over hen gingen. Soms werden ze boos wanneer ze de gevangenen *Happy Birthday* hoorden zingen. Ze dachten dan juist ten onrechte dat ze uitgelachen werden.
Er werden lezingen, concerten of grammofoonavonden geor-ganiseerd. In *Kitchen no. 2* werd iedere zaterdag gedanst door de verliefde paartjes, die daar konden zwijmelen bij de muziek van een combo van een zwarte Amerikaanse jazzmuzikant en een gitarist die Hawaiiaanse muziek speelde.

De Chinezen hebben het Kamp Weihsien fraai gerestaureerd.

De kampen waren in handen van de *Kempeitai*, de militaire politie van de keizerlijke Japanse strijdkrachten, maar anders dan in Indië waren kampleiding en bewakers geen militairen, maar maakten ze deel uit van de consulaire politie. Ze reageerden trots en streng – ze straften hard – maar ook redelijk en rech-tvaardig. De geïnterneerden mochten zelf het kamp gaan organiseren. Zolang iedereen zich maar aan de Japanse regels hield en op het appèl verscheen ging alles goed.

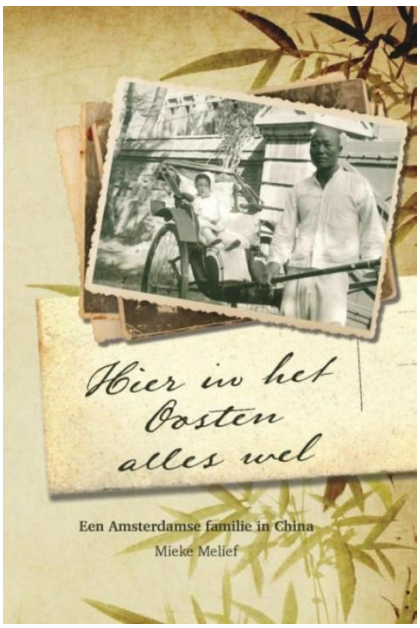
Helaas moesten de paters en nonnen drie maanden later vertrekken. Hun nationaliteit was die van Vaticaanstad, meende de *Nuntius* (diplomatiek vertegen-woordiger van de Heilige Stoel) in Peking, zij maakten geen deel uit van de geallieerden. De Japanners respecteerden die visie. Later bleek dat de kerkelijke leiders met dit besluit vooral de prille en ongepaste romances tussen de jonge paters en de jonge kampmeisjes in de kiem wilden smoren. Een klein groepje zielzorgers mocht achterblijven.

Taipans tonen ware aard

De geïnterneerden waren bang. Hun kamp lag ver van de bewoonde wereld, in het Westen wist men eerst niet dat er een kamp was en later niet waar het lag, er heerste een enorme chaos om het kamp heen, overal zwierven groepjes communistische, nationalistische en Japanse guerrilla's. Wat ging er gebeuren als er paniek uitbrak? Toch ging iedereen energiek aan de slag. Ondanks de gebrekkige middelen en het weinige voedsel werd het kamp efficiënt en democratisch bestuurd. Gekozen commissies verdeelden de taken. Alles werd zoveel mogelijk zelf gemaakt, gereedschap, kacheltjes, kleren, meubeltjes, medische hulpmiddelen en zo meer.

De meest capabele mensen kregen de leiding, hetgeen leidde tot een genivelleerde sociale structuur, want een aantal taipans viel door de mand en bleek geen geboren leider te zijn. Kinderen en jongeren kregen les, er kwam gezondheidszorg, ook werd er zoveel mogelijk gesport. De Amerikanen introduceerden het honkbal. Medegevangene Eric Liddell, een voormalig Olympisch kampioen atletiek, organiseerde hardloopwedstrijden zolang de bewoners nog fit genoeg waren. Hij stierf overigens een paar maanden voor de bevrijding aan een hersentumor zonder zijn gezin, dat vlak voor de internering gerepatrieerd was, nog terug te zien.

Het verblijf in het kamp was zwaar door het gebrek aan geneesmiddelen, voedsel, brandstof en het extreme klimaat (bloedhete zomers en ijskoude winters). Er was een groep leerlingen, afkomstig van de Chefoo kostschool voor kinderen van missionarissen, die het heel erg moeilijk had. Hun meegekomen leraren schermden ze af van de rest van het kamp. De ouders woonden en werkten op afgelegen missies ver in het binnenland. Pas na jaren zouden deze kinderen hun ouders terugzien.

De meeste bewoners slaagden er echter in hun kinderen te ontzien en hun een relatief onbekommerde tijd te bezorgen. Zelf herinnerden ze zich later de grote solidariteit, de verdraagzaamheid en de spontane oecumene in het kamp.

Hulp van buitenaf en bevrijding

In 1944 werd de Nationalistische Chinese regering in Chungking, die gesteund wordt door de Amerikanen, op de hoogte gebracht van de ligging van Weihsien door twee ontsnapte geïnterneerden die Chungking te voet wisten te bereiken. Na deze ontsnapping werden de kampbewoners gestraft met allerlei maatregelen en eindeloze appèls. De Japanners konden dit gezichtsverlies nauwelijks verdragen.

De twee ontsnapten zorgden ervoor dat er medicijnen het kamp in worden gesmokkeld en bereidden samen met de Amerikanen de bevrijding voor. Op 17 augustus 1945 dropte een B24 vliegtuig een klein team Amerikaanse parachutisten. De Japanners werden door hun komst overrompeld en de bevolking stormde als één uitzinnige massa de poort uit, het platteland op. De plichtsgetrouwe Japanners bleven het kamp bewaken, op bevel van de gecapituleerde Japanse keizer, tot er Amerikaanse versterkingen kwamen. Dat de bewoners geen wrok koesterden jegens deze Japanners, ondanks alle ontberingen en het hoge sterftecijfer van het kamp blijkt na de oorlog. Een paar geïnterneerden pleitten op het Tokio tribunaal (1946-1948) kampcommandant Izu vrij.
Bron: Historiek.net

Boek: "Hier in het Oosten alles wel". Bestel dit boek bij: http://historiek.net.

Heeft u de Indische enquête al ingevuld? Het kost ca. 12 minuten van uw tijd, maar betekent zo veel voor ons. Gaat u via onderstaande LINK naar de enquête
http://www.survio.com/survey/d/V2Q6P7Y9H2O8F2Q6L

SHOPDEN
BORCA ONLINE
Borca Computer Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Onderzoek naar de koloniale oorlog

In onze vorige editie maakten wij melding van het aangekondigde onderzoek naar excessen tijdens de Koloniale oorlog in Indonesië tussen 1945 en 1950. Nadat van diverse kanten op het onderzoek was aangedrongen, is de regering eindelijk overstag en zal in nauwe samenwerking met Indonesië een diepgaand onderzoek gestart worden over het geweld dat is toegepast door de Nederlandse militairen, maar ook door de Pemuda's, revolutionaire groepen Indonesische jongeren, die in de Bersiap-periode vele duizenden Nederlanders op gruwelijke wijze vermoord hebben. Je kon erop wachten tot er mensen opstonden die dit onderzoek echter helemaal niet zien zitten. Mensen die er evenmin op gebrand zijn dat Indonesische slachtoffers en/of nabestaanden schadevergoeding krijgen uitgekeerd.
In dit artikel geven wij twee meningen weer van mensen die een duidelijk anti-geluid willen laten horen. Deze meningen werden onlangs gepubliceerd in het NRC en wilden wij u beslist niet onthouden.

Sta nu eens stil bij de oorlog als erfenis

Nederlandse militairen trokken een spoor van buitensporig geweld in Nederlands-Indië. Volgens historicus Rémy Limpach in zijn boek De brandende kampongs van Generaal Spoor hebben militairen de grenzen van het oorlogsrecht in ruime mate overschreden. Telkens weer ben ik ontzettend woedend over de eenzijdige belichting van de oorlogshandelingen (politionele acties) van de KNIL-militairen versus de naoorlogse nietsontziende Indonesische vrijheidsstrijders (pemoeda's en peloppers) tijdens de Bersiap-periode (wees paraat). Jonge vrijheidsstrijders die gruwelijk moordend en verkrachtend vele Nederlandse gezinnen hebben afgeslacht. Door excessief geweld werden vele duizenden gehate Nederlanders met bamboesperen, klewangs en krissen gruwelijk mishandeld.

Nederlandse militairen in Indië

Bersiap-periode
De Nederlandse KNIL-militairen en hun familieleden hadden in de Tweede Wereldoorlog eerst zwaar geleden onder de gruwelen van de Japanse bezetting. Na de onafhankelijkheidsverklaring van de latere president Soekarno kwam de zogenaamde Bersiap-periode.

De Nederlandse regering heeft met de KNIL-militairen uit alle macht geprobeerd Nederlands-Indië te behouden ten koste van zeker 20.000 militaire en burgerslachtoffers.

Na terugkeer in Nederland hebben KNIL-militairen en hun gezinnen nooit, nee nooit excuses ontvangen van de toenmalige regering(en) en nooit nabetalingen ontvangen van het tegoed aan soldij. Waarom heeft de huidige Nederlandse regering wel gemeend om nabestaanden van Indonesische slachtoffers, zoals in Rawagedeh en Zuid-Sulawesi, excuses aan te moeten bieden door minister Koenders, alsmede de belachelijk hoge schadevergoedingen?
Bovendien vraag ik mij af of de huidige regering – eveneens onder aanvoering van minister Koenders – wederom excuses gaat aanbieden en letselschadebetalingen doneert?

PTSS
De klopjacht op onze staatskas met schadeclaims blijft maar doorgaan, mede door advocate Liesbeth Zegveld. Daar worden alle nog levende Indië-veteranen en de tweede generatie nabestaanden kotsmisselijk van! Waarom maken Zegveld en Koenders zich niet druk over de wreedheden van de Indonesische vrijheidsstrijders jegens de Nederlandse militairen en hun gezinnen? Sta verdorie ook eens stil bij de oorlog als erfenis, als gevolg van de overdracht van oorlogstrauma's op naoorlogse generaties! Heeft men enig idee hoe het is om een vader te hebben die zwaar getraumatiseerd uit Indië was teruggekomen, zonder enige psychische vorm van begeleiding of nazorg zoals

veteranen die tegenwoordig van missies terugkomen?

Mijn vader heeft nooit geweten dat hij aan zware PTSS leed, want deze psychische ziekte bestond toen nog niet. Enig idee wat het is om als kind niet te begrijpen waarom hij 's nachts schreeuwde in zijn slaap en door hevige nachtmerries werd overvallen? Enig idee waarom hij meerdere keren als een tiran tekeerging en zware klappen uitdeelde aan mijn moeder en de kinderen? Enig idee waarom hij bijzonder agressief was als hij weer eens dronken thuiskwam uit de kazerne? Enig idee waarom ik op 16-jarige leeftijd uit huis ben gegaan? Geen idee? Dat was om de psychische en fysieke terreur en huiselijk geweld te ontvluchten! Enig idee waarom ik niet op zijn begrafenis ben geweest? Enig idee!?

Afgeslacht
In 1947 ben ik geboren in Batavia als kind van een Javaanse moeder en een Groningse vader. Mijn vader heeft vele KNIL-vrienden verloren, die gruwelijk vermoord werden teruggevonden.
Ook volledige gezinnen werden op gruwelijke wijze mishandeld en afgeslacht teruggevonden.

Over deze afschuwelijke periode werd thuis zelden of nooit iets verteld. Als kind begrijp je totaal niet wat er omgaat in het hoofd van je vader. Hij diende onder andere in Batavia bij de militaire politie van het KNIL en vertelde wel eens dat hij nooit op pad ging zonder zijn volgeladen Tommygun (Amerikaanse Thompson pistool-mitrailleur), een volgeladen pistool en zijn wapenstok, alvorens ergens poolshoogte te nemen van onrust of onraad.

De vele onmenselijk wrede misdaden van beide zijden in Indië zijn met geen pen te beschrijven. Het is nauwelijks te bevatten wat aldaar heeft plaatsgevonden. Voor een eerlijk en betrouwbaar beeld van de 'Opstand in het paradijs' verwijs ik naar het boek van H. Th. Bussemaker getiteld 'Bersiap'.

In alle opzichten gaat het mij veel te ver dat Nederland weer excuses gaat aanbieden aan Indonesië, nog meer schadeclaims zal betalen en een onderzoek gaat instellen dat mogelijk vier tot zes jaar gaat duren. Wanneer komt er eens een einde aan het steeds weer openrijten van geestelijke wonden?
***Bart Wagenaar**, Uden. Zoon van een overleden KNIL-militair.*

Stop oprakelen acties in Indië

Het onderzoek naar wat zich heeft afgespeeld in Indonesië zal een eenzijdig beeld opleveren. De strekking van het artikel 'Sta nu stil bij de oorlog als erfenis' van Bart Wagenaar (ED Opinie 29 december) is, dat nu eens opgehouden moet worden met het telkens oprakelen van hetgeen zich heeft afgespeeld tijdens de politionele acties in Indonesië. Ik ben het daar helemaal mee eens.

Nabestaanden in de rechtbank in Den Haag (foto: ANP)

Nu wordt - voor enkele miljoenen euro's - opnieuw door een burger-wetenschapper daarnaar onder-zoek gedaan. Er zijn al vele onderzoeken gedaan en processen gevoerd over de toestand na de oorlog in Indonesië. Advocate Liesbeth Zegveld heeft kort geleden wat schadevergoedingen voor nabestaanden kunnen krijgen van de Nederlandse staat, ter grootte van circa 20.000 euro per persoon. Dit is een gigantisch bedrag in het huidige Indonesië.

Dit geld is deels opgeëist door kampong-hoofden (een soort burgemeesters), die het weer verdeelden over zichzelf en de inwoners van de betreffende kampong (kleine dorpsgemeen-schap). Zo kregen ook personen die niets geleden hadden, geld uitgekeerd. Wie wil dat niet. Het deugt natuurlijk van geen kant. Nu is al bekend dat Indonesië niet meewerkt aan het openen van dossiers. Daardoor komt er uit het onderzoek straks een eenzijdig beeld van hetgeen heeft plaats-gevonden. De vele misdaden van Indonesische kant worden niet onderzocht en dus doodgezwegen.

Mijn vader was gedurende ongeveer dertig jaar KNIL-kapitein tot 1948 op Sumatra en Java. Mijn ouders en hun drie kinderen hebben gedurende 2,5 jaar in Japanse krijgsgevangenkampen gezeten en het allemaal - op het nippertje - overleefd. Wij hadden een uitstekende verstandhouding met de inheemse bevolking.

Toen direct na de oorlog de hoogste bevelvoerend generaal van het geallieerde leger in Azië Indië bezocht, zei hij dat hij in geen enkele kolonie van Engeland zo'n goede infrastructuur had aangetroffen. En dat in een land zo groot als geheel Europa, met een inheemse bevolking van ongeveer vijftig miljoen mensen, bestaande uit vele verschillende volkeren en duizend eilanden.

Totale chaos
Doordat er na de oorlog nog geen politie of leger was, heerste er totale chaos, en trokken er plaatselijke misdadigersbendes rond om te roven, te moorden en te verkrachten. Die criminelen waren door de Jappen - tijdens en na de oorlog – al tegen de

Nederlanders opgehitste, veelal kansloze jeugdigen. Daartegen werden uit Nederland dienstplichtige militairen gezonden, die weinig wisten van het leven in Indië.
Zij zagen dat vele duizenden ongewapende Nederlandse mannen, vrouwen en kinderen, die in de voormalige Jappenkampen hadden verbleven, door die misdadigers waren vermoord en dat hun hoofden op palen langs de openbare weg waren gespietst. Dat daarop geen vriendelijke reactie kwam van Nederlandse kant, kan zelfs een kind begrijpen. De vele goede verhalen over wat wij in Indië hebben gedaan, worden niet gedaan of niet geloofd. In iedere oorlog gebeurt wel eens iets dat niet de schoonheidsprijs verdient, maar Nederlanders vinden dat zij altijd het braafste jongetje van de klas moeten zijn. Geen enkel ander land blijft bijna zeventig jaar na een oorlog nog eindeloos doorzeuren of alles wel precies volgens het boekje is gegaan. Stop daar nou toch eens mee.
***J. van der Wall**, Sint-Oedenrode.*

Heeft u zelf een mening over een artikel in NICC Magazine of gewoon over een Indisch gerelateerd onderwerp in het algemeen?
Aarzelt u dan niet. Zet het op papier en mail het ons. Wij willen het graag voor u plaatsen als opiniestuk.

INDISCH PLATFORM **zoekt donateurs**

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse overheid.

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Het Indisch Platform heeft de ANBI-status en dus is uw donatie een aftrekpost bij uw belastingaangifte

Adieu Indië

De Stichting "Het Portret Spreekt" presenteert een toneelvoorstelling, bestaande uit een twintigtal scènes, gespeeld door vijf acteurs, waarin het publiek wordt meegenomen maar het voormalig Nederlands-Indië.

Van boottocht tot het dagelijkse leven in Indië, van ethische politiek tot de opkomst van het nationalisme, van kolonie tot onafhankelijk Indonesië: scènes met belangrijke politieke gebeurtenissen, die worden afgewisseld met scènes over de cultuur en de samenleving. Ook de literatuur speelt een belangrijke rol. Sommige scènes zijn geïnspireerd door de verhalen van Multatuli, Louis Couperus, P.A. Daum, Maria Dermoût, Tjalie Robinson, A. Alberts & Pramoedya Ananta Toer. Verder zijn er muzikale intermezzo's: nieuwe liedjes waarin het thema *INDIË* naar voren komt.

Het verhaal begint bij de kritiek van Multatuli op het Nederlandse koloniale beleid en eindigt met de soevereiniteits overdracht in 1949. Van de ethische politiek, de opkomst van het Indonesisch nationalisme en de oplopende spanningen in de koloniale samenleving tot de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voor Nederland als koloniale macht. Alles draait in *Adieu Indië* om het onvermijdelijke afscheid van Nederland zou moeten nemen van 'Ons Indië'.

De cast van "Adieu Indië"

De voorstelling zal het publiek op verschillende manieren raken. Aan de ene kant door herkenbaarheid en nostalgie; aan de andere kant door de pijnlijke geschiedenis niet uit de weg te willen gaan. Vlot geschreven dialogen en een geïnspireerd spel van de acteurs maken deze voorstelling tot een vermakelijke en prikkelende avond

De schrijver van het stuk, Philip Walkate schreef eerder in opdracht van Het Portret Spreekt de goed ontvangen en druk bezochte voorstelling "In de schaduw van Thorbecke" over de Grondwet en Koningschap van 1848 tot 1919.
Philip Walkate (1974) is historicus en toneelschrijver. Hij studeerde Koloniale Geschiedenis in Leiden.

De première is op vrijdag 17 maart om 20.00 uur. Overige

voorstellingen zie de speellijst op www.hetportretspreekt.nl.

Kaarten à € 18,00 te verkrijgen bij MUZEE Scheveningen, Neptunusstraat 92, Tel: 070-3500830. Of op www.muzeescheveningen.nl en www.hetportretspreekt.nl.
Wanneer u wat eerder komt, kunt u zonder extra kosten een rondgang maken langs de mooie collectie van MUZEE Scheveningen

Voor de bereikbaarheid en de parkeermogelijkheden, kijk op www.muzeescheveningen.nl onder menu: Bezoek en Bereikbaarheid.

(advertentie)

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik hier voor de aanbieding. Borca-Online / ShopDen webshop

Themazondagen op Landgoed Bronbeek

Het hier aangekondigde cultureel programma is bestemd voor iedereen met historische en culturele belangstelling voor het voormalige Nederlands-Indië en het huidige Indonesië. In het seizoen 2017 zijn om organisatorische redenen helaas slechts drie bijeenkomsten gepland. Het overkoepelende thema is: "Indië in en om het huis".

Zondag 22 januari 2017 staat in het teken van de omgeving van het huis. In de loop van de achttiende eeuw was het ongezond in de Bataviase Kota. De inwoners die het zich konden permitteren, lieten buiten de stadsmuren huizen bouwen en tuinen aanleggen. Dat werden toen *thuynen* genoemd. Ze deden niet onder voor de Nederlandse buitenplaatsen, zoals het bij Arnhem gelegen Kasteel Rosendael. De tuinen gaven de geordende natuur weer die contrasteerde met de natuur van de Bataviase landelijke omgeving. Omdat men meer wilde weten over het specifieke karakter van de Indische natuur, legde de Nederlands-Pruisische Caspar Georg Carl Reinwardt (1773-1854) op verzoek van de Nederlandse regering een botanische tuin aan. Deze 's Lands Plantentuin in Buitenzorg is meer bekend als *Kebun Raya Bogor.* Sprekers op deze zondag: Teun van Heijningen, Leo den Dulk, Jorien Jas en Adrienne Zuiderweg.

Zondag 19 februari 2017 hierin staat het huis zelf centraal. In vogelvlucht wordt een impressie gegeven van Indische architectuur vanaf 1600 tot 1960. Eén architect krijgt extra aandacht, namelijk Charles Schoemaker. Er worden inkijkjes in Indische huizen gegeven, waarbij aandacht is voor de inrichting van het huis en de kunstverzamelingen van de eigenaren. Sprekers: Jan van Dullemen, Cor Passchier, Rugier Timmer en Caroline Direënhuizen.

Zondag 23 april. Op deze zondag worden in samenwerking met EYE Filmmuseum onbekende en bekende films en foto's getoond over Indische woningen en tuinen.

Deze drie themazondagen worden georganiseerd in samenwerking met *Stichting Indisch Erfgoed*. Een dagprogramma kost € 27,50 per persoon, inclusief koffie of thee met spekkoek, uitgebreid Indisch buffet en een drankje. Kaarten dienen van tevoren besteld te worden. Er is geen kaartverkoop ter plaatse. Inschrijven uitsluitend via www.kumpulan.nl, tab Themazondagen.
Per dagprogramma toegang voor maximaal 250 personen.
Landgoed Bronbeek, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Ontvangst vanaf 10.00 uur, programma van 11.00 tot 15.00 uur, met pauze.

Het Chinese jaar van de haan

Rat	1900	1912	1924	1936	1948	1960	1972	1984	1996	2008	2020
Os	1901	1913	1925	1937	1949	1961	1973	1985	1997	2009	2021
Tijger	1902	1914	1926	1938	1950	1962	1974	1986	1998	2010	2022
Konijn	1903	1915	1927	1939	1951	1963	1975	1987	1999	2011	2023
Draak	1904	1916	1928	1940	1952	1964	1976	1988	2000	2012	2024
Slang	1905	1917	1929	1941	1953	1965	1977	1989	2001	2013	2025
Paard	1906	1918	1930	1942	1954	1966	1978	1990	2002	2014	2026
Schaap	1907	1919	1931	1943	1955	1967	1979	1991	2003	2015	2027
Aap	1908	1920	1932	1944	1956	1968	1980	1992	2004	2016	2028
Haan	1909	1921	1933	1945	1957	1969	1981	1993	2005	2017	2029
Hond	1910	1922	1934	1946	1958	1970	1982	1994	2006	2018	2030
Zwijn	1911	1923	1935	1947	1959	1971	1983	1995	2007	2019	2031

De Chinese kalender, die meer dan vierduizend jaar oud is en die alle data voor traditionele feesten en feestdagen bepaalt, is een maan-zon kalender. Dat betekent dat de lengte van de maanden door de maan en de lengte van de jaren door de zon wordt bepaald. De lengte van een maand kan negenentwintig of dertig dagen bedragen en hangt af van het tijdstip waarop de maan aanwast en afneemt. Om de drie jaar moet een schrikkelmaand het verschil tussen het 365 dagen tellende zonnejaar en het 354 dagen tellende maanjaar compenseren.

Het zonnejaar, dat in vierentwintig maal veertien dagen is verdeeld, wordt vooral door de boeren gehanteerd; het maanjaar, dat op een cyclus van zestig jaar berust die weer in vijf perioden van twaalf jaar is onderverdeeld, speelt een rol in het religieuze leven. Aan elk van deze twaalf jaren is een teken uit de dierenriem toegekend, dat zich in elke cyclus herhaalt. Deze dierenriemtekens vertegenwoordigen bepaalde karaktereigenschappen, die degenen die in dat jaar geboren zijn, beïnvloeden en ook het verloop van het betreffende jaar bepalen.
Het Chinese Nieuwjaar valt ieder jaar op een andere datum, tussen 21 januari en 21 februari.

In de Chinese astrologie is het belangrijkste element: het teken uit de Chinese dierenriem (Rat,Os, Tijger etc). Dat is wat betreft achtergrond en gebruik wel vergelijkbaar met de westerse dierenriem. In tegenstelling tot de maandelijkse sterrenbeelden wijzigt het teken van de Chinese dierenriem echter eens per jaar. Met de viering van het Chinees Nieuwjaar (afhankelijk van de stand van de maan in januari of februari) wijzigt het teken. Kinderen die gedurende het jaar geboren worden, krijgen het teken van het jaar als sterrenbeeld.

2017, het jaar van de haan, valt dit jaar op 28 januari. In veel steden in ons land zal dit gevierd worden met draken optochten en leeuwendansen, demonstraties van Chinese vechtsporten en de restauranthouders zetten hun beste beentje voor.

Hanen zijn diepe denkers. Ze zijn direct, begaafd en bekwaam. Zij worden het best beschreven zonderling met vreemde ideeën. Uiterlijk zijn het mooie mensen, die in de schijnwerpers willen staan. Zij zijn heel scherpzinnig, georganiseerd, gedetailleerd en uiterst nauwgezet en noemen het kind bij de naam. Ze stellen hun ambities hoog en die zullen zij dan ook waar maken.

Ze hebben een grote veerkracht en zullen telkens weer in actie komen als dit nodig mocht zijn. Maar zij kunnen ook verwaand, bazig en bot worden. Zij geven niet veel om subtiliteit en als zij gezag hebben in hun omgeving, zullen zij tirannieke kwaliteiten tentoonstellen. Hanen kunnen zich moeilijk ontspannen en schijnen, altijd bezig te zijn met schijnbaar moeilijke kwesties.
Hun opzichtige extravagantie en noodzaak om herkend te worden, komt heel veel voor bij hen. Mensen, die geboren zijn in het Jaar van de Haan zullen het ook vaak goed doen in het leven. Hanen zijn zeer gemotiveerde en hardwerkende mensen en zullen waarschijnlijk een succesvolle carrière hebben.

REISORGANISATIE VIRACA TRAVEL

i.s.m. DE JONG INTRA en KLM/GARUDA

SPANJE EN BALI reis

met HOT NEWS en duo PROMISE
en voor Spanje met dansgroep SEKAR AYU

10-daagse busreis naar Santa Susanna [Spanje]

€ 350,- excl. € 10,- boekingskosten – op basis van half-pension
Van 13 oktober t/m 23 oktober 2017 # **Hotel H. Top Summer Sun**
Avinguda Mar, s/n 08398 Santa Susanna, Spanje

17 daagse reis naar Tuban [Bali]

op basis van 2 personen
€ 1285,- excl. € 15,- boekingskosten – op basis van logies + ontbijt
Van 05 december t/m 22 december 2017 # **Radiant Hotel en Spa**
Jl. Puri Grenceng No. 46 Tuban, Bali

Zonder verplichtingen boeken tot 31 januari 2017
Beide reizen samen 27 dagen voor € 1600,-

Inlichtingen: Tel: +31638334854
website: www.viraca.nl # E-mail: viracatravel@gmail.com
K.v.K nr. 67000878 - BTW nr. NL036032967B01
ING BANK - NL11 INGB 0007365711 t.n.v. Viraca Travel

Teken de petitie 'Traktaat van Wassenaar 1966' op: http://uitbetalentvw66.petities.nl/

De weeskinderen van de VOC

Hoe is het de overlevenden van scheepsrampen van de VOC vergaan? Veel schepen vergingen vooral langs de kust van West-Australië. Dit is het thema van een grote fototentoonstelling: "Vêrlander – Weeskinderen van de VOC". Deze tentoonstelling is te zien vanaf 17 december tot 9 april 2017 in het Westfries Museum in Hoorn.

Tussen 1602 en 1796 was de VOC oppermachtig in de zeer lucratieve handel met de landen in de Indische Oceaan. In bijna twee eeuwen stuurde Nederlands eerste en in zijn tijd grootste multinational bijna 5.000 schepen uit naar diverse havens in heel Azië. De compagnie verhandelde in die periode zo'n 2,5 miljoen ton aan goederen en bood werk aan bijna een miljoen Europeanen. Overal in Azië ontstonden Nederlandse handelsposten. Niet altijd liep het goed af met de schepen die uitvoeren. Zo'n 650 schepen verdwenen door piraterij, brand of doordat ze aan de grond liepen.

Contacten

Wat is er vier eeuwen later over van de contacten tussen de mannen van de VOC en de inheemse bevolking? Hoe verging het de overlevenden van de schepen die voor de kust van West-Australië schipbreuk leden?

Legden ze contact met de inheemse bevolking? Hoe keek de oorspronkelijke bevolking naar de families Wouthuyzen en Joostensz, die zich rond 1650 in de Molukken op het minuscule Indonesische eilandje Kisar vestigden om te fungeren als de ogen en oren van de VOC? Wat is er over van de taal bij de Koranna die in Zuid-Afrika leefden toen Jan van Riebeek daar landde en sommigen van hen tot 'kapitein' bevorderde?

Al deze vragen inspireerden fotograaf Geert Snoeijer om op pad te gaan, op zoek naar de 'weeskinderen van de VOC'. Hij werd vergezeld door historica en antropologe Nonja Peters (Curtin University of Perth), historicus Bart de Graaff en taalwetenschapper Anne van Engelenhoven (Universiteit Leiden).

Identiteit

Bijna twee jaar lang reisde Snoeijer langs de randen van het VOC-imperium, door Zuidelijk Afrika, West-Australië en naar het Indonesische eilandje Kisar in de Zuid-Molukken. Op zoek naar mensen voor wie het gedeeld verleden nog altijd onderdeel is van hun identiteit

Het resultaat is een expositie op vier continenten én een boek. Het Westfries Museum in Hoorn is verantwoordelijk voor de Europese editie van de expositie *Vêrlander – de weeskinderen van de VOC*. Deze is te zien van 17 december tot 9 april 2017. Getoond worden 30 portretten. Daarnaast is er een audiotoer, waarin een aantal geportretteerden zelf aan het woord komt.

Korte berichten

Ophef over nieuwe bankbiljetten in Indonesië

Verschillende Moslimgroepen in Indonesië zijn woedend op de Centrale Bank vanwege de nieuwe bankbiljetten die uitgebracht zijn. Deze hebben afbeeldingen van een aantal belangrijke vrouwen uit de geschiedenis van het land en dat zonder sluier. Ook stoort het hen dat vijf van de in totaal elf afgebeelde 'nationale helden' geen moslim zijn.

De conservatieve stichting uit Atjeh eist zelfs dat het nieuwe biljet van 10.000 rupiah uit de roulatie genomen wordt. Daar staat de vrijheidsstrijdster Cut Nyak Meutia (Tjoet Nja Meutia, 1870-1910) op, die tegen het Nederlands-Indische koloniale bestuur streed maar zonder hoofddoek en zonder sluier (zoals zij zich toen kleedde). De Centrale Bank liet weten dat de nationale helden niet zijn uitgekozen op grond van hun religie, maar om wat zij voor de geschiedenis van het land betekend hebben.

Spanjereis met CHARD

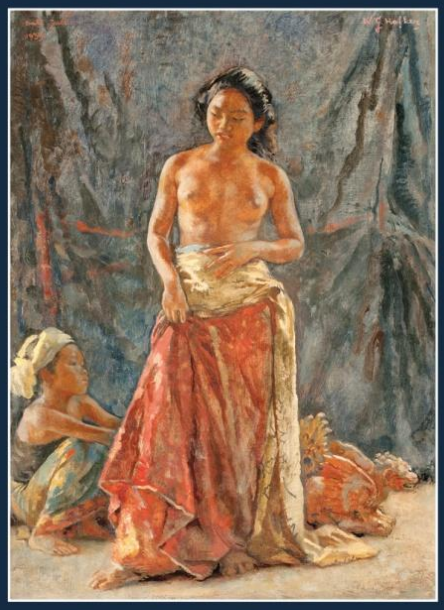
Van maandag 4 t/m woensdag 13 september 2017 wordt een Spanjereis georganiseerd en de bekende gezellige band CHARD reist met u mee. CHARD zal drie avonden muzikaal verzorgen in het Hotel Papi, een leuk familiehotel op slechts 200 meter van het strand en 400 meter van het eeuwenoude centrum van Malgrat de Mar. U verblijft op basis van half-pension en de reiskosten zijn € 359,- incl. busreis, toeristenbelasting en administratiekosten. Het hotel scoort hoog in de recensies. De reissom is excl. versnaperingen, lunch onderweg, drankjes en reis- en annuleringsverzekering. Toeslag voor een éénpersoonskamer bedraagt € 99,-

LET OP: Indien u vóór 15 februari boekt, krijgt u een vroegboekkorting van € 30,00 pp. Uitgebreide informatie over de excursies is aanwezig in het hotel. Uiterlijke boekingsdatum is 1 april 2017 (geen grap). Aanmelden kunt u zich bij Hr. G. Wouda via E-mail: gwouda@upcmail.nl. Of per telefoon: (+31) (0)629505672 Hij zal u van alle verdere informatie voorzien Per aanmelding is een aanbetaling van € 100,- verschuldigd welke met de totale kosten verrekend zal worden. Op uiterlijk 1 augustus moet de gehele reissom zijn voldaan. IBAN nr. NL79RABO 3288277778 t.n.v. G. Wouda.

ZEEUWS VEILINGHUIS

GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

Ga met **HOT NEWS**, **DUO PROMISE** *en de dansgroep* **SAKUR AYU** mee naar Spanje
Georganiseerd door *Horizon -Travel* i.s.w met

De Jong Tours *Persoonlijk op weg*

BETUWE EXPRESS *EIGENWIJS OP REIS*

10 daagse reis

Vertrek op vrijdag 13 oktober 2017 t/m zondag 22 oktober 2017

Hotel **H Top Summer Sun**
Avenida del Mar, s/n, 08398 Santa Susanna, Spanje
Kosten ***€ 350.00*** *o.b.v half pension excl.* ***€ 10.00*** *adm.kosten.*
€ 150.00 bij inschrijving, restant 6 weken voor de reis.
Het is mogelijk in termijnen te betalen.

Excursies naar Barcelona, Todera en Andorra

HOT NEWS

PROMISE

SEKUR AYU

Andorra

Barcelona

Todera

Inlichtingen: telf. +31638334854
Internetside: www.viraca.nl
Mail: rjansen9@hotmail.com

(advertentie)

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië. De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. Hieronder vindt u de LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief. (*Ctrl+click*).
http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/Kamptekeningen%20Nederlands%20Indi%C3%AB/%28cql.serverChoice%20all%20Kamptekeningen%20%20AND%20Nederlands%20%20AND%20Indi%C3%AB%29/&colcount=0&wst=Kamptekeningen%20Nederlands%20Indië

ICM online DE INDISCHE INTERNETKRANT — Indische INTERNETKRANT sinds 1999 — ICM online DE INDISCHE INTERNETKRANT

Verhalentafel: grote gezinnen

In de maanden januari t/m maart 2017 is er een serie "Verhalentafels" met als thema: grote gezinnen. Misschien denkt u bij grote gezinnen niet direct aan Den Haag. Maar ook In Den Haag woonden vroeger veel grote gezinnen met veel kinderen. Bovendien kwamen in de 50-er en 60-er jaren ook een aantal grote gezinnen uit het voormalige Nederlands-Indië. Misschien komt u zelf wel uit zo'n groot gezin. Hoe was het om in een stad als Den Haag te leven in een huis vol met broertjes en zusjes? Voor hoeveel personen moesten er aardappels geschild worden of rijst gekookt? En wanneer noem je een gezin groot.... bij zeven kinderen of moesten het er minstens tien zijn?

Komt u uit een groot gezin?

De organisatoren van de Verhalen tafels zijn nieuwsgierig naar die grote gezinnen van vroeger. Als u uit zo'n groot gezin komt, nodigen wij u uit om aan te schuiven en te vertellen over uw herinneringen aan een leven met heel veel broertjes en zusjes. Samen met andere deelnemers ervaringen uitwisselen in een gezellige en ontspannen sfeer in zeven bijeenkomsten.

Van verhaal tot Digi-Tale

U legt uw herinneringen vast in een kort verhaal dat maximaal drie minuten mag duren. Ervaren schrijvers en vrijwilligers helpen u daarbij. U illustreert uw verhaal met foto's, documenten en met voorwerpen. Daarna maakt u samen met een vrijwillige begeleider van het geïllustreerde verhaal een DIGI-TALE, een kort filmpje van maximaal drie minuten.

Website en museum

De Digi-Tales krijgen als cultureel erfgoed van Hagenaars uit de 20ste eeuw een plaats op de website van de Gemeente Den Haag op www.haagseherinneringen.nl. En bovendien zullen de filmpjes regelmatig te zien zijn in tentoonstellingen van het Haags Historisch Museum.

Programma

27 februari 2017: Kennismaking met deelnemers en vrijwilligers.

3 februari 2017: Eerste voorlopige versie van het verhaal en bespreken onder leiding van een docent biografieschrijven Eerste inventarisatie beeldmateriaal.

10 februari 2017: Tocht langs de herinneringsplekken

17 februari 2017: Verhalen afronden met docent biografieschrijven en combineren met het beeldmateriaal (storyboard maken) voor de Digi-Tale.

3 maart 2017: Introductie van het programma *I-Movie* en de Digi-Tales maken

10 maart 2017: Digi-Tales maken.

17 maart 2017: De Digi-Tales afronden en aan elkaar presenteren.

Vooraf inschrijven

Wilt u meedoen aan deze leuke en unieke verhalentafel? Schrijft u zich dan in voor de zeven bijeenkomsten. Dat kan bij: Saskia Kuus, Tel: 070-3534442 of via mail: saskia.kuus@denhaag.nl.

Waar gebeurt het allemaal?

Alle bijeenkomsten van de Verhalentafel zijn in de Centrale Bibliotheek in het Stadhuis van Den Haag, Spui 68, 2511 BT Den Haag, Tel: 070-3534455 (alg. nr.) Deelname is GRATIS.

Haagse Herinneringen is een samenwerkingsproject van de Bibliotheek Den Haag, het Haags Gemeente-archief en het Haags Historisch Museum.

Help NICC Magazine aan
nieuwe abonnees
Verras uw familielid, vriend, kennis of collega met een
GRATIS ABONNEMENT
info@indisch-centrum-denhaag.nl

De muren hebben oren…

In Den Haag is een uniek project gaande onder de naam "De muren hebben oren..." De gelijknamige stichting biedt Haagse basisschoolklassen (groepen 7 en 8) de kans om meer te leren over de diversiteit in de bevolkingssamenstelling in hun stad. Tevens dragen zij hierdoor bij aan het educatieve project van de stichting. Men laat leerlingen mensen interviewen met roots in andere steden in Nederland en in andere landen, om te vertelen hoe het was om hun geboortestad of –land te moeten verlaten, al of niet gedwongen.

Uitgaande van het jaar 1940 worden vijf thema's behandeld.

1. De Tweede Wereldoorlog (en met name de mensen die vanwege de bouw van de Atlantikwall door de Duitse bezetters van huis en haard werden verdreven, waarna hun eigen huizen met de grond gelijk gemaakt werden (Kijkduin Duindorp, Scheveningen)
2. De komst van meer dan 300.000 Nederlanders uit Indië, die uit hun land verdreven werden door de Indonesische revolutie
3. De komst van de gastarbeiders in de 60-er en 70-er jaren uit Marokko, Turkije, Portugal, Spanje en Italië
4. De komst van de Javanen, Hindustanen en Creolen uit Suriname (die na de onafhankelijkheid van hun land liever in Nederland wilden komen wonen)
5. De komst van grote aantallen vluchtelingen de afgelopen decennia

De leerlingen op school krijgen speciale lessen en worden meegenomen naar het Nationaal Archief, in voorbereiding op de interviews die ze gaan afnemen. Bovendien krijgen ze training in interviewtechnieken.

Samen met een begeleider gaan ze vervolgens in groepjes van drie naar mensen thuis toe (op afspraak) om ze daar in een sessie van maximaal één uur te interviewen. De leerlingen zijn tussen de 10 en 12 jaar en de vragen die zij stellen hebben zij zelf bedacht.

Ter afsluiting van het gehele project wordt een eindpresentatie gehouden op school, waarbij ook alle geïnterviewden worden uitgenodigd. In juni 2017 wordt ook nog een theatervoorstelling opgevoerd door de Theaterschool Rabarber, die is gemaakt op basis van alle interviewteksten. Ook voor deze voorstelling worden zowel de interviewers als ook de geïnterviewden uitgenodigd.

Zo ontstaat er een werkelijk uniek document, dat in de Archieven bewaard zal blijven en tevens via diverse websites geraadpleegd kan worden. Tevens kan dit pilotproject in de andere (grote) steden van het land navolging krijgen.

Stichting De Muren hebben Oren is op zoek naar mensen die aan dit project willen meedoen door zich door de kinderen te laten interviewen. Aan de hand van de foto's in dit artikel kunt u zien dat een en ander in een gemoedelijke sfeer gaat en zelfs een leuke band schept. De stichting werkt samen met verschillende Haagse scholen, het Centrum voor Geschiedenis van Migranten, Het Nationaal Archief en de Haagse Theaterschool Rabarber.

Vindt u het na het lezen van dit artikel leuk, nuttig of zelfs erg belangrijk om dit project te ondersteunen, geeft u zich dan op of vraag om nadere informatie om u aan te melden voor een interview. De gehele procedure van aanmelding tot het uiteindelijke interview en de daarna volgende bijeenkomsten op de school en de theatervoorstelling van Rabarber, wordt heel zorgvuldig voorbereid, waarbij u stap voor stap op de hoogte gehouden wordt.

U kunt hiervoor bellen met Inge Brouwer (Tel: 06-22269555 en Hanneke Verbeek, 06-49386289. E-mail: info@demurenhebbenoren.nl of inge@demurenhebbenoren.nl

Heeft u internet en facebook? Dan kunt u de stichting volgen via: https://www.facebook.com/demurenhebbenoren

Bamboe horloges een heel fraai gadget

Een bamboe horloge is een echte eye-catcher. Hier wordt een hoog kwalitatief quartz-uurwerk voorzien van een bamboe kast of een uit sandelhout. Daardoor krijgt het horloge een luxe en exclusieve uitstraling. En door toevoeging van een te graveren tekst wordt het tot een uniek geschenk. Elk horloge wordt gemaakt van een uniek stuk hout en daarom zij er geen twee horloges gelijk. Ieder heeft zijn eigen unieke nerftekening en kleur. Dat maakt een bamboe of sandelhouten horloge ook zo bijzonder.
De fabrikant heeft de horloges in twee soorten: een bamboe of een

houten kast met een lederen band of een volledig houten horloge, ook de schakelband en zowel in een dames- als een heren uitvoering. De sluiting van de schakelband is volledig nikkelvrij en dus geschikt voor mensen met een nikkelallergie. De eventueel te graveren tekst kunt u bij het bestellen opgeven.
De horloges zijn niet geschikt om mee te gaan zwemmen, maar lopen in de regen is geen enkel bezwaar: ze zijn spatwaterdicht. Ook de service mag genoemd worden. Gaat het hout van uw horloge door een of andere reden stuk, dan kunt u via E-mail uw probleem insturen, met daarbij een foto van het horloge, waarop het mankement duidelijk zichtbaar is. De fabrikant gaat dan samen met u bekijken hoe het opgelost kan worden.
Kijkt u eens vrijblijvend op de website van deze Bredase firma: http://creativeuseoftechnology.com/product/houten-horloge/.

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

De bergen zullen vrede dragen – Dr. Dick Kroneman. In 1963 kwam ds. G. Kuijt als een van de eerste zendelingen van de Gereformeerde Gemeenten (Gereja Jemaat Reformasi Papua) aan in Abenaho (Pass Valley) op Papoea. Sinds die tijd is er veel gebeurd. Meerdere zendingswerkers werden

naar Papoea uitgezonden. In dit boek brengt de auteur aan de hand van diverse interviews in beeld hoe de eerste generatie Papoea's het Christendom ontving. En hoe deze het overdroegen op de tweede generatie en vervolgens op de derde generatie.
Daarbij komen zowel blijde als teleurstellende zaken aan de orde. Inmiddels is er al vijftig jaar zendingswerk op Papoea, maar er is nog heel veel te doen op dit gebied, aldus ds. Kroneman. Volgens hem is er nog steeds grote behoefte aan vertalers van de vele Papoea-dialecten, die soms zoveel van elkaar verschillen dat het zowat aparte talen zijn. Kroneman houdt er rekening mee dat in de toekomst e4en moment aanbreekt dat zowel de kerkelijke als de personele inzet van de zending zal moeten worden afgebouwd. Voorlopig echter lijkt de kerk op Papoea nog steeds geïnteresseerd te zijn in het voortzetten van de zendingsmissie op Papoes. *Adviesprijs: € 16,50. Als E-book: € 12,99 (direct te downloaden via: http://www.debanier.nl/theologie/de-bergen-zullen-vrede-dragen/*

Papua's, een volk in onderdrukking – Henk Bartels. West Papua, het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea, is grotendeels bedekt met een bijna ondoordringbaar regenwoud. Daar leven de meeste Papua's, verdeeld in enkele honderden stammen. Eeuwenlang leefden zij zonder zorgen in het oerwoud. Nu echter hebben de Papua's grote zorgen. Ze zien dat hun land al jarenlang

systematisch wordt beroofd van de enorme rijkdom aan natuurlijke bodemschatten. Ook maken zij zich zorgen om de grote toestroom van immigranten. En tenslotte leven ze voortdurend in vrees voor de dominante en agressieve aanwezigheid van vele

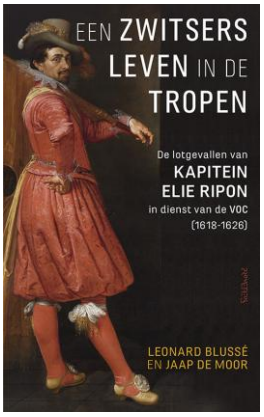
duizenden Indonesische militairen. Het Papua-volk en hun geliefde land zijn in de verdrukking geraakt. *Adviesprijs: € 14,95. Ook te bestellen bij de uitgever: http://ww.boekscout.nl/html/boek/asp?id=1392.*

Schaduw van de Blauwe Bergen, Kroniek van een Indische familie – Jauke Schotel. Drie generaties van de familie Charon dienen onder verschillende omstandigheden als militair in verschillende krijgsmachtonderdelen. Johan Charon, geboren in Nederlands-Indië in 1916 dient bij het KNIL. Hij vecht tegen de Japanners en overleeft als krijgsgevangene de Birma-Siam Spoorweg dwangarbeid. Na de soevereiniteitsoverdracht vertrekt hij naar Nederland. Hij bouwt samen met zijn vrouw

Liz een nieuw leven op. Hun zoon kiest voor dienstneming bij de Zeemacht bij de wapen-elektronica. Samen het de Twentse Martje sticht hij een gezin. Hun zoon Roman kiest voor dienstname bij het Korps Mariniers. In dit boek werpt iedere generatie zijn schaduw over de volgende. *Adviesprijs: € 20,75.*

Een Zwitsers leven in de tropen – Leonard Blussé en Jaap de Moor. De lotgevallen van Elie Ripon in dienst van de VOC (1618-1626). Bijna tien jaar lang zwierf Elie Ripon over de wereldzeeën. Eerst als walvisvaarder en daarna als officier, piraat, diplomaat en als spion in dienst van de VOC. Eenmaal in Azië

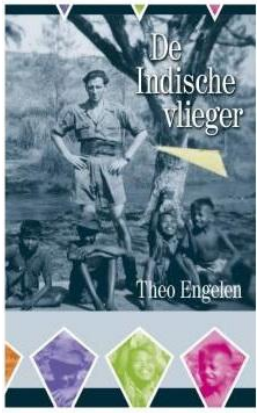
aangeland viel hij met de neus in de boter. Overal waar tussen 1619 en 1626 oorlog gevoerd werd, vocht hij mee. Na zijn terugkeer in Zwitserland met een lijf vol littekens, zette deze onverschrokken vechtjas en een ware rasverteller zijn belevenissen op papier. Met waardevolle kennis over landen en volkeren, gelardeerd met kleurrijke verzinsels. Nooit is zo openhartig, onderhoudend en fantasierijk verteld over het avontuurlijke leven in de begintijd van de VOC als in dit ooggetuigenverslag, dat voor het eerst in het Nederlands is verschenen. *Adviesprijs: € 24,95.*

Slag in de Javazee – Anne Doenders. Tijdens de Slag in de Javazee op 27-28 februari 1942 kwam schrijnend het verschil aan het licht tussen de moderne Japanse zeemacht en die van de

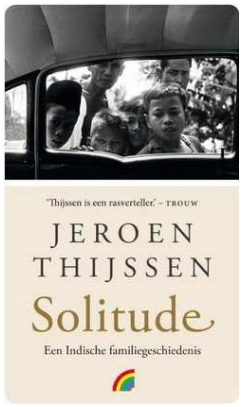
geallieerden. Een vloot van veertien geallieerde oorlogsbodems was totaal kansloos tegen achttien Japanse oorlogsschepen. Bij de tweede slag in de Javazee werden nog eens drie oorlogsbodems tot zinken gebracht door de Japanners. Daarbij werden ruim achthonderd krijgsgevangenen gemaakt. Het was de laatste grote zeeslag in de wateren rond de Indische Archipel. Dit boek beschrijft niet alleen de twee zeeslagen en het Nederlandse optreden daarbij, maar ook andere relevante gebeurtenissen uit de korte Nederlands-Japanse oorlog van december 1941 tot maart 1942. De inhoud wordt verlevendigd met persoonlijke verskagen van deelnemers aan die strijd. *(verschijnt op 1 februari 2017. Adviesprijs: € 21,50.*

De Indische vlieger – Theo Engelen. Het aloude thema van partij kiezen en de (vaak levenslange) consequenties die daaraan vastzitten dragen, wordt gedemonstreerd aan de hand van

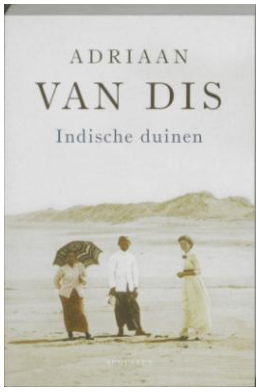
de lotgevallen van Sukardi en zijn familie. Op een zeer toegankelijke manier wordt de geschiedenis van voormalig Nederlands-Indië vanaf het jaar 1939 beschreven in dit goed gedocumenteerde en psychologisch goed uitgewerkte verhaal.

Solitude – Jeroen Thijssen. Als Frank en Robert het huis van hun opa leeghalen, ontdekken ze hun duistere familiegeschiedenis. De voorvaderen van beide broers hebben meegevochten op Lombok in 1896. Zij ondergingen de gruwelen van de oorlog en vestigen zich met hun verworven buit als echte kolonialen in het voormalig Nederlands-Indië. Dag-

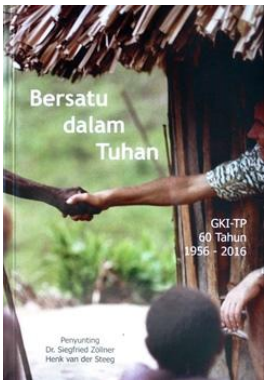
boeken en andere documenten uit de vorige eeuw brengen de broers ertoe de geschiedenis van hun opa en diens vader te reconstrueren. Erfelijke belasting en onverwachte familiebanden vormen een rode draad. De historische kennis van Thijssen is in dit boek verbluffend. *Adviesprijs: € 8,00*

Indische duinen – Adriaan van Dis. Een gezin keert terug uit voormalig Nederlands-Indië. Een Japans kamp ligt achter hen, maar

Nederland biedt geen vrede. De repatrianten vestigen zich in een koloniehuis in de duinen, waar al spoedig een zoon wordt geboren. Hij is de buitenstaander die in een sfeer van verzwegen leed wordt opgevoed. Zijn vader wil hem harden voor de volgende oorlog. Zesenveertig jaar later ontrafelt de zoon de geheimen en leugens van de familie. Indische duinen, de voorloper van "Ik kom terug", werd bekroond met de Gouden Uil en de voorganger van de NS Publieksprijs, de Trouw Publieksprijs voor het Nederlandse boek. Deze roman werd in verschillende talen vertaald en het wordt beschouwd als een van de hoogtepunten in Adriaan van Dis' oeuvre. *Adviesprijs: € 12,50.*

Bersatu dalam Tuhan – Henk van der Steeg en Dr. Siegfried Zöllner. De protestantse kerk in Papua was een van de organisaties die kort na de overdracht aan Indonesië het land introk met zendelingen. Vorig jaar vierden zij hun 60 jarig bestaan. Ter gelegenheid hiervan werd de kerk een feestbundel aangeboden, waaraan meer dan dertig mensen uit Nederland, Duitsland en Zwitserland meewerkten. Er staan bijdragen in uit de begintijd, over 'pioniers' als Ottow, Kijne, Kamma en verder is er een gedeelte over de ontwikkelingen daarna op het gebied van onderwijs, vrouwenwerk en het zendingswerk in het Yatigebied. Tenslotte in het derde

gedeelte tal van actuele onderwerpen zoals: Oecumene, kunst, liederen, de mensenrechten en de politiek. *Het boek is geheel in het Bahasa/Maleis geschreven en te bestellen bij: H.J. van der Steeg, Jan Schamhartstraat 38, 8121 CP Olst, steegvenema@kpnplanet.nl. Prijs: € 15,00 + € 3,85 verzendkosten (Nederlands tarief).*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

CREAPRO
VERTALINGEN
Den Haag

Vertalingen vanuit en in alle moderne talen
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en creatief
Schrijven van uw memoires, brochures en andere teksten

SINDS 1989 VERTALERS & GHOSTWRITERS
DIE U ZORGEN UIT HANDEN NEMEN

Tel: 070-362 05 89 - 06-83205997
W: www.creapro.myplaces.nl *@:* creapro@worldonline.nl

VERTAALWERK & GHOSTWRITING

(advertentie)

Recept

Oerap Oerap

Bij een Indische salade denken de meeste mensen vrijwel direct aan Gado Gado. Erg lekker, maar er zijn nog andere Indische salades. Van twee ervan staan in deze editie de recepten. Hier Oerap Oerap *en in de rubriek Just4Kids* Petjel*. Allebei erg lekker en weer eens wat anders bij uw rijsttafel.*

Ingrediënten:

1 kleine spitskool, 200 gr. sperziebonen of beter: haricot-verts, 200 gr. taugé, 1 grote komkommer 3 teentjes knoflook, 3 rode lomboks, 2 djeruk perut blaadjes (toko), ca. 3 cm kentjoer (toko), 1 tl. tamarinde, 1 tl. trassi, 2 tl. gula djawa of bruine suiker, 2 salamblaadjes of laurier, 1 groentebouillontablet, 1 grote ui, 150 gr. gemalen kokos, 1 el. citroensap.

Bereiding:

De boontjes schoonmaken en in tweeën snijden. De spitskool in vieren delen en heel fijn snijden. De groenten (behalve de komkommer) halfgaar koken. Als het halfgaar is, direct afkoelen met koud water om doorgaren te voorkomen. De taugé alleen even

in kokend water dompelen en direct eruit. De komkommer wassen en in de lengte doorsnijden en vochtige deel met een lepel uithalen. Dan de helften in plakjes snijden. Meng de groenten door elkaar in een schaal. Schil en snipper de ui en de knoflook. Schil de kentjoer en snijd deze in kleine stukken. Snijd de lomboks ook in grove ringen (evt. zaad en zaadlijsten verwijderen. Doe nu de lombok, knoflook, trassi en de kentjoer in een keukenmachine of hakmolentje van de staafmixer en maal deze fijn. Verhit een wok en doe er de geraspte kokos in, doe er een scheutje water bij om aanbranden te voorkomen. De kokos mag zelfs niet bruin worden, dus vuur gelijk laag. Doe er de tamarinde, djeruk perut, gula djawa en de bouillontablet bij. Goed omschepen. Als de bouillontablet gesmolten is, het vuur uit, de gemalen kruiden erbij en weer goed mengen. Dan dit geheel samen met het citroensap door de groenten mengen.

Erg lekker bij witte rijst met bijvoorbeeld smoor van kip of rund. Kroepoek erbij en u heeft een koningsmaal.

Selamat makan

Interactief poppentheater *Zwaan Zinnig*

Zwaan Zinnig is een "éénvrouwszaak" waarbij het uitgangspunt: *verbindingen maken* en *samenwerking* centraal staat. Het is in 2013 tot stand gekomen en heeft het begeleidingswerk als voorgeschiedenis dat Chantal Snijders Merkelbach beroepsmatig gedaan heeft en tevens met haar liefde voor Systemisch werk. Chantal biedt begeleidingswerk aan door middel van interactief poppentheater, in een combinatie met workshops dans, toneel, knutselen en schminken.

Waarom Zwaan Zinnig?

In het voorjaar van 2013 heeft Chantal een zwanengezin gered door met veel geduld en liefde een zwanenpaar weer met hun kroost te herenigen, waarvan ze door omstandigheden gescheiden waren geweest. Bovendien staat een zwaan symbool voor kracht en transformatie. Zo is het idee en de naam ontstaan, zodat ieder (figuurlijk) lelijk jong eendje zich tot een sierlijke zwaan kan ontwikkelen. Door middel van de voorstelling gebruikt Chantal het systematische werk en het poppentheater als vormen om zowel individuen als groepen te laten groeien en bloeien.

Zo geeft zij mensen inzichten in hoe zij meer verbinding kunnen krijgen met zichzelf en de ander. Ze beweegt mee met wat er vanuit een opstelling naar voren komt. "Als je met je hart werkt, werk je nooit hard".

Inmiddels voelt Chantal zich als een vis in het water en niet meer als een vreemde eend in de bijt. Met haar voorstellingen helpt ze anderen om te voelen wie ze zijn.

Het Interactief Poppentheater bestaat uit twee takken:

- Een poppentheater met handpoppen, aan de hand van een thema, soms met lesmateriaal, maar altijd op interactieve wijze.
- (P)opstellingen als vorm van begeleiding middels poppetjes of in groepen.

De voorstelling is ontwikkeld als cultureel erfgoed voor de groot-ouders met Indische en Molukse roots. Bekijkt u haar website eens en neem dan gerust contact op met Chantal om te bepalen wat voor uw situatie mogelijk is.

Chantal Snijders Merkelbach,
Tel: 06-51499300, Of via E-mail: zwaanzinnig@outlook.com.
Website: https://zwaanzinnig.wordpress.com/.

Just4Kids... voor iedereen van 6 tot 16 jaar

Korte berichten

Gezocht: Jong talent

In de rubriek ***"Just4Kids"*** hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en verder ook een stukje over een drumtalentje Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen

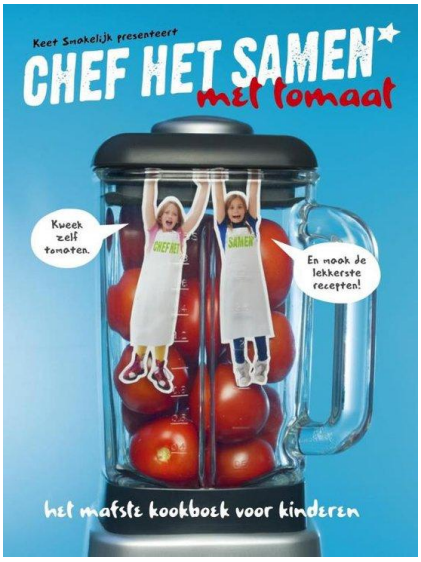

en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop. Misschien ook wel een…… Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 6 tot ca. 16 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders een stukje willen insturen met een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon in je eigen woorden naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk artikel van. **Stuur je reacties dan naar: info@indisch-centrum-denhaag.nl DOEN HOOR….!!!**

Boeken, e-books/cd-dvd

Chef het samen met tomaat. Het mafste kookboek voor de kinderen – *Kookboek van de maand.* In Nederland zijn de kookboeken voor kinderen op één hand te tellen. En dat is best wel raar. Gebleken is namelijk dat als kinderen, die vaak moeilijk zijn met eten, als ze ZELF koken (met hulp) dat ze dan veel meer en beter eten dan wanneer er voor ze gekookt wordt. Daarom is dit leuke kookboek samengesteld en is deze maand verkozen tot "Kookboek van de maand".

Op een visuele en speelse manier worden kinderen aan de hand genomen om met tomaten te gaan koken. Alles is stap voor stap ge-fotografeerd en getest door

kinderen. De recepten zijn heel handig ingedeeld in verschillende moeilijkheidsgradaties en wordt kids op een speelse en vooral gemakkelijke manier geleerd hoe je gerechten bereid en wat je met tomaten allemaal kunt doen om een gerecht te verrijken. De humor in de teksten en ook de grappige foto's maken het boek aanstekelijk, luchtig en daardoor toegankelijk. Er worden tips gegeven over de achtergronden van een gerecht, het gereedschap dat je nodig hebt en praktische en slimme kooktechnieken. De gerechten zijn zo samengesteld dat je geen uren in de keuken hoeft te staan (waardoor kinderen en zeker tieners al gauw afhaken). Het boek sluit af met een verhaal over de tomatenplant, het zelf kweken, het oogsten en het stekken van tomatenplanten. Zo worden kids gestimuleerd om zich meer in voeding en koken te verdiepen. Dit draagt weer bij aan een beter en gezonder eetgedrag. *Het kookboek is ook te bestellen bij: www.keetsmakelijk.nl. Prijs: € 14,95.*

Kinderboekwinkel

www.paagman.nl

Recept Petjel

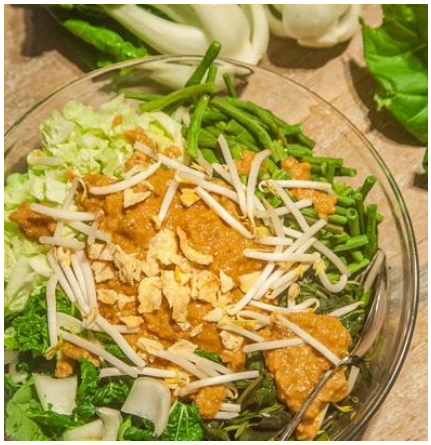
Ook met de kids (die vaak niet zoveel van groenten houden) is het eten van deze salade geen probleem. En dat komt natuurlijk door de lekkere pindasaus, die er bij kids altijd wel ingaat. Probeer het maar eens.

Ingrediënten:

1 zakje lontong (Toko), 200 gr. sperziebonen, 200 gr. taugé, 1/2 groene kool, 2 teentjes knoflook, 1/4 blok tempeh (of 1/2 blok tahu), 1 rode lombok zonder zaad en zaadlijsten, 300 gr. ongezouten vliespinda's, 1 tl. trassi, 2 el. stroop, 1 tl. tamarinde, stukje van 2 cm gemberwortel, 2 el. water, snufje zout, olie om in te bakken en voor er overheen emping (is in dit gerecht veel lekkerder dan kroepoek).

Bereiding:

Het builtje lontong gaarkoken (duurt meestal wat langer dan gewone rijst), koudspoelen en verder af laten koelen. Daarna in blokjes snijden. Tempeh in plakjes snijden en een half uurtje in zout water wegzetten. Daarna uit het zoute water, goed droogdeppen en goudbruin frituren in hete olie. Boontjes wassen en in stukjes snijden of breken. De buitenste koolbladeren verwijderen dan de overige koolbladeren loshalen en

(foto: Cathelijne.nl)

stuk voor stuk in reepjes snijden. Kool en boontjes apart beetgaar stomen. De taugé overgieten met het water van de stoompan en goed uit laten lekken. De pinda's even roosteren in een droge koekenpan, daarna af laten koelen en fijnmalen in een keuken-machine. Daarbij de gemberwortel en de lombok (beide in stukjes gesneden), knoflook, de stroop, trassi, tamarinde en snufje zout met 2 el. water toevoegen en alles helemaal fijn malen. Voeg dan wat heet water toe om er een smeuïge pindasaus van te maken. Meng nu de groenten met de gebakken tempeh door elkaar. Neem een ruime schaal en verdeel de lontongblokjes over de bodem. De gemengde groenten er overheen en overgiet met de (nog warme) pindasaus. Daar weer bovenop de emping en serveren met (net als in het recept hiervoor) witte rijst en bijvoorbeeld smoor van kip of rund. ***Selamat makan.***

Links4Kids

Heel veel leuke *LINKS* voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Doorlinkwebsite naar tal van Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.

https://linkenindisch4ever.wordpress.com/

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders.
http://www.indischhistorisch.nl

Informatie over **schoolles-pakketten** over het voormalige Nederlands-Indië.
www.gastdocenten.com

Indisch Herinneringscentrum Bronbeek
www.indischherinneringscentrum.nl

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Een **Indische start-pagina voor de jeugd:** http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgraven-stichting (Ned.-Indië). http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@paginr=1

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. http://www.taman-indonesia.nl

Villa Zebra, landelijke jeugd-organisatie http://www.villazebra.nl

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. http://www.kindertheater.nl/

Kunstbende, Een landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. http://www.kunstbende.nl

Jeugd Startpagina "Open Start" http://jeugd.openstart.nl

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. http://www.koorenhuis.nl

Weblog "Indische Jeugd-letteren" Blog van Marjorie van Putten: http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren. http://www.youngadultbooks.nl/

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. http://www.jeugdbieb.nl

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles. http://www.cjsm.vlaanderen.be

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdgroep. http://www.kinderboekenpraatjes.nl

Website **Indische Jeugdboeken,** compleet met een bestellink. http://www.antiquariaat-anna.nl/boekek/kameleonboeken

LIKE onze nieuwe facebookpagina
https://www.facebook.com/IndischCentrumNICC/

Column

Het Lembang meertje

Jakarta in de jaren eind 50 was een stad van voornamelijk laagbouw. De restanten van de koloniale tijd waren nog volop aanwezig. De modernisering kwam geleidelijk op, maar voor ons als Indische gemeenschap was het gewoon een stad waarin wij woonden en leefden alsof het normaal is.

Onze gemeenschap, die van de Nederlanders en wat rijkere Indonesiërs leefden met elkaar in een vreedzame maatschappij. Wij spraken Nederlands en waren nog echt de kolonisten van voor de Bersiaptijd. We leefden ook nog zo alhoewel alles wat de klok sloeg om ons heen Indonesisch was, de gehele maatschappij was Indonesisch en toch konden wij onszelf nog zijn die jaren na de bevrijding.

We zaten op Nederlandse of internationale scholen waar ook veel Indonesische kinderen met rijke ouders op zaten, Chinese kinderen, kinderen van Engelsen, Duitsers, van wie de ouders in Indonesië werkten en leefden, en dat ging allemaal zo heerlijk met elkaar om, de wereld daarbuiten was er een die ons het toe liet.
In de klassen was er geen verschil van afkomst en je trok met elkaar op, je zocht jouw eigen vriendjes en vriendinnetjes uit en zo creëerde eenieder zijn eigen wereldje vanaf de eerste klas lagere school.

Ik had Indische vriendjes en vriendinnetjes, maar ook Engelse, Nederlandse, Indonesische en zelfs een Ierse O'Brien van de achternaam. We spraken allemaal Nederlands, de nationaliteiten spraken ook hun eigen talen thuis maar hier op deze scholen was Nederlands de voertaal.
Kunt u zich voorstellen dat een Canadees meisje bijvoorbeeld nadat ze door haar ouders op deze school was gezet in de tweede, derde klas vloeiend Nederlands spreekt? Dat gold ook voor alle andere nationaliteiten. Onze kinderwereld creëerde zijn eigen wereldje.

Het leuke is dat je ook elkaar kon verstaan in de eigen taal, want we hadden verjaardagsfeestjes bij de verschillende nationaliteiten en daar spraken ze hun eigen talen, vandaar dat ik een liefde voor talen heb gekregen.

Enfin dat was dus wat betreft de school en het sociale leven.

Al gauw werd je wat ouder en je gaat selectiever met elkaar om, de jongetjes ontdekten de meisjes en andersom was dat ook zo, je had jouw voorkeuren. Je vormde een pre puberale groep om je heen en daar deed je van alles mee, en een van die dingen was het omgaan met de natuur om ons heen.

Het groepje waar ik bij zat was er een die dezelfde interesses heeft en dat is logisch want soort zoekt soort toch. Het gebeurde vaak dat wij met een rieten schepmandje en een emmertje te vinden waren bij een grote vijver in een van de buurten van Jakarta, het Lembangmeertje, genoemd naar de straat eromheen Jalan Lembang. (Lembangstraat)

We zochten de vele visjes die erin zwommen en aan de kanten in het mos verborgen waren. Vele daarvan kom ik nu hier in Nederland tegen bij aquarium zaken en ik kan er dan niets aan doen als ik met een klein beetje verdriet aan die tijd terugdenk.

Er kwam op een dag een meisje wonen tegenover ons huizen-complex, en daar kreeg ik bijzondere gevoelens voor, je kunt het verliefdheid noemen. Ach, eigenlijk was het pure vriend-schap, maar een beetje jongetje, meisje gevoel kwam er ook bij.

Ik nam haar mee in de groep en zoals dat met prepubertjes gaat in de leeftijd van 8 tot 11 had je een band met elkaar, je wilde niet dat men zag dat je verliefd was want dan kreeg je de vele plagerijen over je heen.

Het was een leuke tijd, totdat de politieke situatie zich keerde tegen alles wat Nederlands en westers was. De rock and roll muziek werd verboden en wij moesten voortaan luisteren naar de radiozender van radio Australië die volop westerse muziek en met name Amerikaanse muziek uitzond. Ook de rock and roll beleving werd verboden, de bubbelgum, de Tuney Tunes alles.

Ach, tijden veranderen, de volwassenen wereld gooide roet in het eten en al gauw verdween de een na de andere naar de thuislanden van hun ouders. De vriendenkring reduceerde zich en er bleven slechts een paar goede vriendjes en vriendinnetjes over en op het laatst had ik alleen nog maar mijn buurmeisje over met wie ik lief en leed deelde.
Ook hieraan werd getornd, haar ouders hadden op een gegeven moment het idee om te gaan verhuizen en van de ene op de andere dag was ze verdwenen.

Ik was diepongelukkig en het gebeurde heel vaak dat ik de fiets nam en delen van Jakarta bezocht in de hoop haar een keer weer te zien, het lembang meertje was niet meer wat het was, maar toch zocht ik daar mijn troost en als ik naar huis toog werd ik overmand door een verlaten en eenzaam gevoel. Het voelde aan alsof ik door iedereen en alles was verlaten en iedere trap op de pedalen van mijn fiets kostte moeite.

Gelukkig kwam ik haar op een dag weer tegen op weg van school naar huis en het weerzien was geweldig, ik kon weer alles aan.

Ze vertelde dat haar ouders binnenkort weer terugkwamen in onze buurt.

Wel, lang heeft die vreugde ook niet mogen duren, ons gezin moest weg zonder dat iedereen het mocht weten. Wij vertrokken s 'nachts als dieven in het donker alles achterlatend wat we hadden om de volgende dag onder begeleiding van een hoogge-plaatste militaire vriend van mijn ouders de haven Tandjong Priok te bereiken waar de boot aan de kade lag die ons naar Nederland ging brengen.

Ik kon geen afscheid nemen, niemand mocht weten dat we vertrokken om veiligheidsredenen. De volwassenenwereld was wreed en meedogenloos en houdt geen rekening met het kind zijn. Het verscheurde niet alleen de onder-linge vrede met haar egoïsme en haar onzinnige twisten, maar vernietigde tevens de vreedzame wereld van een kindergemeen-schap. Het heeft heel lang geduurd voor ik kon accepteren dat aan alles een einde komt als je volwassen wordt. Mijn buurmeisje draag ik nog steeds ergens in een hoekje van mijn hart bij me. En heel af en toe komt ze weer tevoorschijn als ik de muziek op de radio hoor van die tijd, want sommige liedjes brengen jouw herinneringen terug, toch? Wel met een beetje verdriet want je had het zo graag anders gewild.
De tijd heelt maar creëert ook wonden. Of heb ik dat alleen maar? Nee toch?

Albert van Prehn

De Indische Agenda

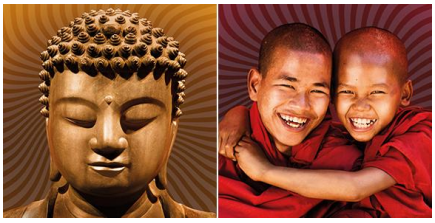
LET OP! Sluitingsdatum kopij op 8 februari 2017

T/m 29 januari 2017: Bronzen uit Indonesië. Meer dan 200 bronzen beeldjes die normaal in het depot verblijven worden tentoongesteld. Ze zijn gemaakt tussen de 8e en 15e eeuw. De meeste zijn op Java gevonden maar komen daar oorspronkelijk niet vandaan. Vanaf de vijfde eeuw had de Indiase cultuur een grote aantrekkingskracht op delen van Indonesië. Lokale vorsten gingen het Sanskriet, de Indiase elitetaal, gebruiken en stichtten Hindoeïstische en Boeddhistische koninkrijken. Op Java ontstond tussen de zevende en vijftiende eeuw een bloeiende cultuur die grootse monumenten naliet, zoals

de Boeddhistische Borobudur en de Hindoetempel van Prambanan. Hoe en waarom dit proces van cultuuruitwisseling met India op gang kwam, is nog niet helemaal duidelijk. Sommige beeldjes lijken erg op Indiase beeldjes en komen waarschijnlijk uit India. Technisch onderzoek naar het metaal van de bronzen zou helpen om het plaatje van de contacten tussen Indonesië en de buitenwereld completer te krijgen. De locatie: **Museum voor Volkenkunde**, Steenstraat 1, 2312 BS Leiden. Openingstijden: dinsdag t/m zon-dag van 10.00 tot 17.00 uur. Adres en openingstijden, zie volgend bericht Informatie: www.volkenkunde.nl.

T/m 29 januari 2017: De Boeddha. De Boeddha is een van de meest inspirerende figuren uit de wereldgeschiedenis. Wat maakt het levensverhaal van deze spirituele leider zo enorm intrigerend? Waarom zijn de Boeddhabeelden uit diverse landen zo verschillend van elkaar? Wat zoeken mensen in het boeddhisme? Deze en vele andere vragen staan centraal in de grote tentoonstelling DE BOEDDHA. Het is de eerste keer dat er zoveel Boeddhabeelden tegelijk uit de eigen vaste museum-collectie gepresenteerd worden.

De getoonde voorwerpen vertellen het mooie levensverhaal van de Boeddha. Deze tentoonstelling is te bezoeken in het **Museum voor Volkenkunde**, Steenstraat 1, 2312 BS Leiden. Openingstijden: dagelijks 10.00 tot 17.00 uur (maandags gesloten, uitgezonderd vakanties). Toegang: volwassene: € 14,00. 4-18 jr: € 6,00; CJP: 1 euro korting. Vriendenpas + Museum jaarkaart: gratis. Nadere info: Tel: 088-0042800, of anders via e-mail: info@volkenkunde.nl. Kijk ook eens op de website: https://volkenkunde.nl/nl/de-boeddha.

T/m 12 maart 2017: Van KNIL militair tot meester-architect. Een tentoonstelling die een beeld geeft van het leven en werk van Charles (1882-1949) en Richard (1886-1842) Schoemaker. Beide broers beginnen hun carrière aan de KMA (Koninklijke Militaire Academie) in Breda. Beide broers studeren af bij de Genie van het KNIL en ze voelen zich sterk aangetrokken tot Nederlands-Indië. Na een korte militaire carrière gaan ze de architectuur in en beiden specialiseren zich in het koloniale oftewel het Nederlands-Indische bouwen. Ze studeren verder aan de Technische Hogeschool in Bandoeng en aan de Technische Universiteit in Delft. Richard bouwt onder andere het prestigieuze Paleis van den Legercommandant, dat in 1918 werd geopend en daarna diverse gebouwen in Nederland en op Curaçao. Charles bouwde vooral voor particulieren, kerken en bedrijven in Nederlands-Indië. Als geen ander geeft hij het stadsbeeld van Bandoeng vorm. Hun verdere levensloop verschilt sterk. Charles leeft als excentrieke kunstenaar en is bevriend met zijn vroegere student Soekarno. Zijn broer Richard is in Delft in verzet

Villa Isola in Bandoeng met een deel van de tuin, een van de bekendste ontwerpen van Charles Schoemaker.

gekomen tegen de Duitse bezetter en wordt in 1942 in het concentratiekamp Sachsenhausen gefusilleerd. Locatie: **Museum Bronbeek,** Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Geopend: di. t/m zo. 10.00-17.00 uur. Nadere info: www.bronbeek.nl.

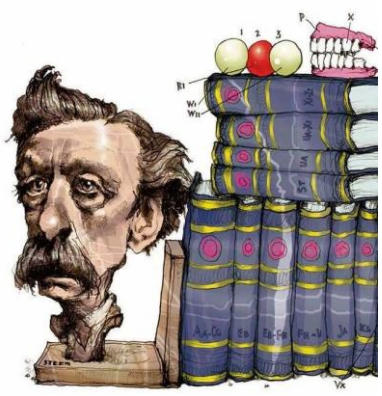
18 januari 2017: Lezing: 'Geweld tijdens dekolonisatie van Nederlands-Indië'. Eerste van een serie van vijf lezingen met als thema: "Helden en schurken". Tot en met mei is er

elke maand een lezing met elk een eigen onderwerp. Deze eerste gaat over hoe structureel het geweld was van Nederlandse militairen tijdens de koloniale oorlog in de Oost. Journalist Ad van Liempt gaat in gesprek met Gert van Oostindie van het KITLV en de Zwitserse historicus Remy Limpach, die op dit onderwerp promoveerde en wiens boek: "De brandende kampongs van Generaal Spoor" de directe aanzet is tot het uiteindelijk toegeven aan een groot wetenschappelijk onderzoek naar het geweld in Nederlands-Indië tuisen 1945 en

1949. Locatie: **Verzetsmuseum Amsterdam,** Plantage Kerklaan 61, 1018 CX Amsterdam, Tel: 020-6202535. Tijden: 15.30 tot 17.00 uur (inloop vanaf 15.00 uur). Toegang: € 12,50. Passe partout voor alle vijf de lezingen: € 55,00. Houders van Museum jaarkaart, Vrienden van het Verzetsmuseum en het NIOD, lezers van het Historisch Nieuwsblad (op vertoon actiepagina) betalen resp. € 10,00 en € 45,00. Meer info op: https://www.verzetsmuseum.org/ Bestel uw tickets gemakkelijk online: https://www.verzetsmuseum.org/museum/nl/bezoekersinfo/openingstijden_en_tarieven/koop-tickets-activiteiten.

27 januari 2017: Multatuli-symposium. Onder de titel: "130 jaar later... nieuwe perspectieven op Multatuli" wordt een groot symposium gehouden in Leiden. De organisatie is in handen van Jacqueline Bel (Vrije Universiteit van Amsterdam) en Rick Honings (Universiteit Leiden). Een flink aantal sprekers is uitgenodigd uit Nederland, België, Duitsland en Engeland. Enkele klinkende namen Lars Bernaerts, Jane Fenoulhet,

Ralf Grüttemeier, Laurens Ham, Odile Heynders, Jaap de Jong, Kris Humbeeck, Evelien Neven, Saskia Pieterse, Olf Praamstra en Marc van Zoggel. De locatie van het symposium is: **Academiegebouw Leiden,** Rapenburg 73, 2311 GJ Leiden. Vanaf 10.00 uur is er inloop met koffie of thee, Om 10.15 is het welkomstwoord van de organisatoren. Het symposium eindigt om ca.17.00 uur, waarna het wordt afgesloten met een gezellige borrel in de Faculty Club. Van 12.45 tot 14.00 uur is er een lunchpauze. De toegang is GRATIS maar u dient zich wel tevoren aan te melden via het E-mailadres: honings@hum.leidenuniv.nl.

12 februari 2017: Voorstelling Krontjong Ensemble. Er is een nieuw Krontjong Ensemble in ons land onder de naam ABADI. Het is een muzieksoort die in de zestiende eeuw is ontstaan als een soort mengvorm van Portugese, Nederlandse, Maleise, Javaanse en Soedanese volksmuziek. ABADI speelt deze muziek met alle normen en waarden die daar ooit aan zijn toegekend; tijdloos en

enerverend. Daardoor is deze muziekvorm zo toegankelijk voor iedereen. De voorstelling wordt gegeven op de locatie die velen al kennen van "Tante Eus": **Het Werftheater**, Oude Gracht 60 (aan de werf), 3511 AS Utrecht. De voorstelling begint om 14.30 uur (Kassa open vanaf 13.45 uur). Toegang: € 15,00; 55+ en CJP € 14,00. Reserveren van kaarten via: 030-2315440 of via E-mail: reserveren@werftheater.nl.

4 en 5 maart 2017: Pasar Malam Rijswijk. Ook in maart kunt u voor een "zacht prijsje" naar de Pasar Malam Rijswijk, dankzij de ***Kortingsbon*** op de colofonpagina (achterin deze editie). Een aanrader voor de echte liefhebber van de Indische cultuur en muziek. Slenteren langs de vele kramen, lekker eten en drinken op de terrassen van de diverse restaurants en eetstands.

Ook met deze editie steunt Pasar Malam Rijswijk het goede doel: **Villa Joep**. *Villa Joep stimuleert en financiert onderzoek naar neuroblastoom kinderkanker.*

Laat u de hand lezen en geniet van een stoelmassage. Bent u ook benieuwd welke mooie kleuren u uitstraalt? Dan moet u beslist uw aura laten fotograferen. Op het podium kunt u muziek verwachten van de bands: Wipe Out Selection, The Streetrollers en optredens van John Russel Jr. en Diana Monoarfa. Verder kunt u volop genieten van prachtige dans-demonstraties van dansgroepen Batik Dance Theatre en Sekar Ayu. Locatie: **De Broodfabriek,** (voorheen Expo Rijswijk), bereikbaar met tram 17 (stopt bijna

voor de deur), Volmerlaan 12, 2288 GD Rijswijk, Ook veel gratis parkeer-ruimte aaanwezig. De openings-tijden zijn: zaterdag: 12.00 tot 22.00 uur, zondag: 12.00 tot 20.00 uur. Toegang: volw. € 8,00; 65+ € 6,50; kind 7-12 jr. € 3,00; t/m 6 jr. gratis. ***Kopieer en print de colofon-pagina (op pagina 33) voor de lezers-kortingsbon. Zie ook de advertentie op pagina 16.*** Nadere inlichtingen: www.pasarmalamrijswijk.nl

Mei t/m november 2017: The Great Liao. ***Een vergeten dyastie uit Binnen-Mongolië 907 – 1125 AD.*** Deze unieke tentoonstelling vertelt het verhaal van een nomadisch volk dat in de 10e en 11e eeuw een groot en machtig rijk had opgebouwd in Mongolië, dat toen het zuiden van Rusland en het noorden van China omvatte. Voor het eerst komen ruim honderd schitterende voor-werpen zoals aardewerk, servies-goed en sieraden naar Assen. Eerder waren ze te zien in Keulen,

Zürich en New York. Echter de laatste tien jaar zijn de artefacten niet meer op reis geweest. Het hoogtepunt van de expositie is wel het gouden dodenmasker van prinses Chen, die in 1018 op jonge leeftijd overleed. Locatie: **Drents Museum,** Brink 1, 9401 HS Assen Openingstijden: di. t/m zo. 11.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 13,00, CJP € 8,00, groepen vanaf 10 personen € 10,00 per persoon. Kinderen en jeugd tot 18 jaar gratis. Museumkaart gratis.

25 mei t/m 5 juni 2017: 59e Tong Tong Fair. Verreweg de bekendste en de grootste Eur-Aziatische festival ter wereld, die dit jaar weer 12 dagen zal duren.

Er is op dit moment nog niet zo heel veel over deze edktie te vertellen, omdat programma-onderdelen nog moeten wordne ingevuld. Maar reserveert u alvast de data in uw agenda. Want dit mag u niet missen. Houd u ook de website nauwgezet in de gaten: tongtongfair.nl.

18 en 19 juni 2017: SETAN JAWA tijdens het Holland Festival. Het is nog ver weg, maar in verband met de te verwachten toeloop op de entreebewijzen hier alvast een aankondiging. Begin vorige eeuw zochten veel arme Indonesiërs hun toevlucht tot de Javaanse mystiek, in het bijzonder tot de rituelen die een mens rijk zouden maken. SETAN JAWA ('Javaanse duivel') toont het Faustiaanse verhaal van een man die een pact sluit met de duivel. Deze maakt hem zo rijk, dat hij kan trouwen met een prinses. Maar de prijs van dit geluk is hoog. Regisseur Garin Nugroho – van wie onder andere de OPERA JAWA te zien was in het IFFR – heeft zich voor deze nieuwe zwijgende film laten inspireren door de donkere sfeer

en stijl van klassiekers als Nosferatu en Metropolis. Er is een live uitvoering van de soundtrack door het Rahayu Supanggah Gamelan Orcherstra en het Nederlands Kamerorkest en is gecomponeerd door Rahayu Supanggah. Een magisch-realis-tisch meesterwerk uit de moderne Indonesische Cinema. Locatie: **Muziekgebouw aan 't IJ,** in Amsterdam. Aanvang: 19.45 uur; start film om 20.30 uur, duur van de film: 70 minuten, zonder pauze. Toegangsprijzen: € 36,00 pp. (Studentenpas, CJP: € 33,00). Belangstellenden worden met klem verzocht NU vast kaarten te reserveren, gezien de verwachte toeloop, via de website http://www.hollandfestival.nl/nl/programma/2017/setan-jawa/ of op het adres: Stadsschouwburg Amsterdam, Leidseplein 26, 1017 PT Amsterdam, ma t/m za 12.00 – 18.00 uur, Tel: 020-5237787.

Help NICC Magazine aan
nieuwe abonnees
Verras uw familielid, vriend, kennis of collega met een
GRATIS ABONNEMENT
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Reparatie, onderdelen, accessoires en batterijen voor al uw elektronische apparatuur. http://www.mobipc.nl/onderdelen

Pasar Kalender 2016

(update: 1 januari 2017)

Januari
14, 15: Steenwijk http://www.wnproductions.nl
26, 27, 28: Breda http://www.winkelcentrumhogevucht.nl

Februari
18 t/m 26: Amsterdam RAI http://www.wnproductions.nl

Maart
4, 5: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl
19: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl.
24, 25, 26: Arnhem www.stellarevents.nl.
31: Apeldoorn www.pasarfestival.nl.

April
1, 2: Apeldoorn www.pasarfestival.nl.
21, 22, 23: Nieuwegein www.stichtingstellar.nl
30: Zutphen www.pasaroostwest.nl

Mei
7, 8: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
5, 6, 7: Geleen www.pasarfestival.nl.
????: Veenendaal www.m-box.nl
20, 21: Landgoed Nienoord (Leek) www.stichtingstellar.nl
25 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni
1 t/m 5: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl
3, 4, 5: Den Helder www.stichtingstellar.nl
11, 12: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
23, 24, 25: Leeuwarden www.stichtingstellar.nl

Juli
7, 8, 9: Eindhoven www.stichtingstellar.nl
????: Breda www.raffyzorg.nl
9, 10: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
14, 15, 16: Groningen www.pasarfestival.nl.
????: Zoetermeer www.m-box.nl

Augustus
17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
18, 19, 20: Tilburg www.stichtingstellar.nl

September
8, 9, 10: Assen www.pasarfestival.nl.
15, 16, 17: Middelburg www.stichtingstellar.nl
????: Veenendaal www.m-box.nl
17, 18: Kallenkote www.taman-indonesia.nl
29, 30: Enschede www.pasarfestival.nl.

Oktober
1: Enschede www.pasarfestival.nl.
20, 21, 22: Nijmegen www.pasarfestival.nl.
28, 29: Leek www.stichtingstellar.nl

November
4, 5: Rijswijk www.pasarmalamrijswijk.nl
????: Didam www.m-box.nl

December
????: Veenendaal www.m-box.nl
26 dec. t/m 8 jan.: (behalve Nieuwjaarsdag) Arnhem, Burgers Zoo http://www.wnproductions.nl

Aan alle organisatoren van Pasar evenementen

Nog lang niet alle PASAR evenementen staan vermeld in deze kalender

Wilt u zo spoedig mogelijk uw evenement aanmelden voor bovenstaande kalender?

OOK GRAAG ALLE KLEINE LOKALE PASARS

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang
Redactie:
Jean-Marie Bosch van Drakestein
Henk Harcksen
Fotoredactie: Han Dehne
Juniorredacteur: Chinook de Deugd
Correspondenten:
Albert van Prehn (Muziek, column)
Ferry Schwab (ICM-online)
Silfraire Delhaye (Indisch Platform)
Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)
Armando Ello (Hoezo Indo)
Ivo Pabbruwe (New Zealand)
Gedichten: Mary-Jane Sahanaja
Columns: Anita Bunt

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang
Ondersteuning: Groep de Mos
Technische realisatie & verzending:
Dennis van der Ham
http://www.borca-online.nl/

Verschijning: de 15e van elke maand
Sluitingsdatum kopij en advertenties:
de 10e van elke maand
Advertentietarieven: op aanvraag
Abonnementen NICC Magazine: GRATIS
info@indisch-centrum-denhaag.nl
Postadres: Newtonstraat 660
2562 LA Den Haag - Netherlands
W: www.indisch-centrum-denhaag.nl
: http://indisch-centrum-denhaag.blogspot.com
@: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836
t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag
BIC: RABONL2U

Overname van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.
© 2016 N.I.C.C. Den Haag

ICM online
NIEUWS en ACTUALITEITEN binnen de INDISCHE GEMEENSCHAP sinds 1999
DE Indische INTERNETKRANT
WWW.ICM-ONLINE.NL

Tegen inlevering NICC Magazine van deze BON
ontvangt u op 4 en 5 maart 2017 aan de kassa van de
Pasar Malam Rijswijk
€ 1,50 korting op een entreekaartje
PASAR MALAM RIJSWIJK
DE BROODFABRIEK EXPO & EVENT CENTER
Volmerlaan 12, 2288 GD Rijswijk
www.pasarmalamrijswijk.nl
Alleen geldig op de entreekaart voor een volwassene op 5 en 6 maart 2016
Niet geldig in combinatie met andere acties

SHOPDEN
BORCA ONLINE
Borca Computer Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Wilt u familie, vrienden of leden van uw club of vereniging gratis abonnee maken? Gebruikt u dan dit formulier

9.1

NICC Magazine

e-mail adressenlijst

	NAAM	e–MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-denhaag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag